

Polder.blad

Juli 2018

natuurpunt

Hobokense Polder

Algemene info

Lidmaatschap Natuurpunt: 27 euro per jaar te storten op onze rekening. Dit bedrag omvat het lidmaatschap voor het hele gezin. Als lid van Natuurpunt Hobokense Polder ontvangt men het algemeen verenigingsmagazine Natuur.blad en ons afdelingstijdschrift Polder.blad.

Abonnementen: Natuurpuntleden kunnen zich via onze website abonneren op verschillende natuurstudietijdschriften: **Natuur.focus**, **Natuur.oriolus** en **Zoogdier**.

Abonnement op het tijdschrift Polder.blad van Natuurpunt Hobokense Polder: voor leden van andere afdelingen door storting van 8 euro op onze rekening.

Verzekering: ieder Natuurpuntlid is verzekerd inzake burgerlijke aansprakelijkheid bij deelname aan de Natuurpuntactiviteiten. Niet-leden gaan mee op eigen verantwoordelijkheid.

Alle **betalingen** dienen te gebeuren op volgende rekening:

BE81 5230 8065 0424 van Natuurpunt Hobokense Polder. Op uw betalingen steeds reden van betaling en uw naam vermelden a.u.b.

Fiscaal aftrekbare giften (min. 40 euro) dienen rechtstreeks gestort te worden op rekening BE56 2930 2120 7588 van Natuurpunt vzw, Michiel Coxiestraat 11 2800 Mechelen met vermelding "7742 Reservaatfonds Hobokense Polder".

Contactpersonen

Voorzitter:

info@hobokensepolder.be
Danny Jonckheere, 03 828 64 03 -
0478 33 24 27

Conservator Hobokense Polder:
conservator@hobokensepolder.be
Wim Mertens, 03 216 93 62

Conservator Hollebeek:
Dirk Vandorpe,
dirk.vandorpe@telenet.be

Conservator Tarzanboskes:
Swa Van Houtven,
tarzanboskes@telenet.be

Redactie en lay out Polder.blad:
tijdschrift@hobokensepolder.be
Ria Thys en Luk Smets, 03 289 73 66

Ledenadministratie, penningmeester en webmaster:

leden@hobokensepolder.be -
webmaster@hobokensepolder.be
Luk Smets, 0477 66 94 32

Geleide wandelingen:
wandelingen@hobokensepolder.be
Annie Van Zwieten, 03 828 37 60

Natuurbeheer:
Runderen: André Van Langenhove,
03 288 00 81,
andre.van.langenhove@telenet.be
Weekendbeheer: Danny Jonckheere,
0478 33 24 27

Goudklompjes: Peter Van Elsacker,
0486 82 27 92
Info natuurbeheer scholen: Diane De Clercq,
diane.de.clercq@skynet.be,
0486 07 39 87

Volg ons op Facebook

Website: www.hobokensepolder.be

De **Polderwandelingen** worden verzorgd door onze natuurgidsen van Natuurpunt Hobokense Polder.

Een wandeling in de Hobokense Polder aanvragen? Hoe doe je dat?

Ieder die het wenst, ook scholen en verenigingen, kunnen een wandeling met natuurgids aanvragen bij Annie Van Zwieten. Contactgegevens: zie hoger.

Polder.flits: Van tijd tot tijd brengen we onze leden via e-mail op de hoogte van dringende berichten, die via ons tijdschrift niet tijdig kunnen meegedeeld worden of als herinnering. Wenst u zulke berichten te ontvangen, geef dan uw emailadres door aan flits@hobokensepolder.be

Een dier in nood gevonden?

Probeer in geen geval het dier zelf te verzorgen, dus ook niet voederen of laten drinken. Plaats het dier in een goed geventileerde donkere doos en breng het naar het VOC.

Het VOC is elke dag open tussen 9 u en 17 u (ook weekend). Buiten deze uren: laat het slachtoffer achter in het daarvoor voorziene huisje voor het opvangcentrum.

VOC Brasschaat-Kapellen - Holleweg 43, 2950 Kapellen - 0473 48 48 97 - voc.brasschaat-kapellen@vogelbescherming.be

Meer groen in de straat

In vele gemeenten gooien ze het roer om en gaan ze voor minder steen en beton en voor meer groen. Dus stenen en tegels uit straten, pleinen en tuinen verwijderen. Dat is behoorlijk ambitieus maar samen kunnen we dit tot een goed einde brengen. Want al die verharding zorgt voor problemen tijdens regenbuien, waardoor overstromingen ontstaan, er minder biodiversiteit is en steden veel sneller opwarmen.

We zouden scholen kunnen aanzetten om meer tegels weg te halen en op die plaatsen planten of boompjes te planten. We weten inmiddels uit heel veel onderzoeken dat mensen veel gelukkiger zijn in een groene stad en omgeving.

Het helpt al om te kijken naar de inspanningen die de politieke partijen willen doen in de aanloop naar de verkiezingen. Maar het gaat vooral om samenwerking en de wil van onderaf. Als bewoners echt willen, dan moet het districtsbestuur wel mee. Bewustwording en voorlichting is dus heel belangrijk.

Wat Natuurpunt en andere natuurverenigingen op dat vlak doen, is heel goed. Vertellen hoe leuk en mooi vogels in de tuin zijn en hoe mensen hun tuin vogelvriendelijk kunnen maken en dat er in een versteende tuin juist helemaal niks leeft. Uiteindelijk gaan veel mensen hun gedrag aanpassen.

Ben jij ook vogelvriendelijk bezig?

"Ja, ik ben gek op vogels in mijn tuin, daar kan ik erg van genieten. Ik heb een mooie groene tuin met niet te veel tegels. Ik heb ook nestkastjes opgehangen en hang soms voer op. Ik ben geen kenneer hoor, maar ik kan de koolmees en de pimpelmees uit elkaar houden en ken de meeste tuinvogels".

Dit is het antwoord van de meeste mensen. En dat is goed. Vogels maken een tuin immers levendig. Een tip van ons: Wacht even om de haag weer te snoeien: er zitten nu overal jonge vogeltjes in.

En hoe verloopt onze afdelingswerking?

Onze bierverkoop doet het uitstekend. De drie bieren zijn dan ook superlekker. Je kan ze nog altijd bestellen ...

Intussen hebben onze teams Nello en Patrashe en Hoofd boven Water hun prachtige prestatie geleverd voor de Hobokense Polder. Meer daarover in ons volgend Polder.blad. Een dikke proficiat aan alle teamleden en hun coaches.

In de drie natuurgebieden is ook weer hard gewerkt (en gezweet) om het de zomerwandelaars zo aangenaam mogelijk te maken.

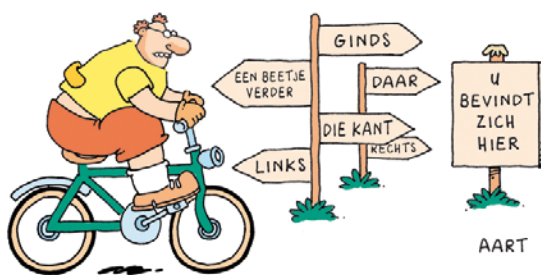
Neem deze zomer zeker deel aan de fietszoektocht in Hoboken en/of de wandelzoektocht in de Hobokense Polder. We garanderen u enkele ontspannende uren.

En uiteraard ook heel welkom op alle activiteiten van Natuurpunt Hobokense Polder en Vogelwerkgroep Ardea.

Een prettige zomer toegewenst!
Danny

Inhoudstafel

Colofon	2
Voorwoord	3
Kalender	4
Fiets- en wandelzoektocht	10
Feestweekend 40 jaar!	11
Woelie, de woelmuis	12
Hobokens Wild-bier	12
Wat gebeurt er in de Polder	13
Scholen en Goudklompjes	13
Wat gebeurt er in het Tarzanbos	14
Groene wandeling Hoboken	15
Visie politieke partijen	16
Trage wegen	17
Vogelwaarnemingen	18
Over de ring!	22
Onze sponsors	23
Onze zoogdieren: de eekhoorn	24
Toekomstbomen met NP-label	27
10 jaar Waarnemingen.be	27
Activiteitenkalender	28
Met dank aan de fotografen.	

Voorkaft: Galloway-kalfje - Foto: André Van Langenhove
Achterkaft: Distelvlinder - Foto: Guy Borremans

Van harte welkom op onze activiteiten !

Honden kunnen in ons natuurgebied Hobokense Polder mee aan de leiband, maar kunnen niet mee bij andere activiteiten.

Kostendelend vervoer (7 cent/km wordt op de afspraakplaats georganiseerd)

Kindvriendelijke tocht

Voor deze activiteiten dient ingeschreven te worden

Zaterdag 30 juni om 14 u

Vlinderwandeling in de Hobokense Polder

Gids: Toon Verbruggen

Inschrijven bij Ria Thys - ria.thys@telenet.be

We maken een wandeling van ongeveer 5 kilometer langs de interessantste vlinderplekjes in de Hobokense Polder. Vandaag frist Toon je kennis over verschillende vlinders nog eens 'live' op of laat hij je kennis maken met de vlinders die in de Hobokense Polder kunnen voorkomen. Atalanta, bruin, bont en oranje zandoogje, dagpauwoog, kleine vos, distelvlinder, gehakkelde aurelia, groot en klein koolwitje, klein geaderd witje, hooibeestje, Icarusblauwtje, boomblauwtje, bruin blauwtje, kleine vuurvlinder, koninginnenpage en landkaartje kunnen rond deze tijd waargenomen worden. Of zijn er uit het zuiden gele luzernevlinders aan komen vliegen of een rouwmantel? De Hobokense Polder heeft al deze

vlinders reeds te gast gehad. Enkele jaren geleden konden we een "nieuweling" voor de Polder ontdekken: de eikenpage. Wil je thuis vlinders aanlokken? Dat kan je doen door rottende bananen op een voederplankje in de zon te leggen.

Praktisch:

Afspraak om 14 u op de parking aan United Caps, Schroeilaan (naast spoorweg). Einde omstreeks 17 u. Meebrengen: zonne- en muggenmelk (bij voorkeur lange broek), stevige wandelschoenen, vlindergids (indien in bezit) en verrekijker.

Deze tocht kan niet doorgaan bij regenweer of felle wind. Dan houden de vlinders zich immers verscholen.

Bij voorkeur inschrijven ten laatste 29 juni via mail.

Tekening: Herbert Vandeloop

Zondag 1 juli tot en met zondag 30 september

Fiets- en wandelzoektocht in Hoboken/Hobokense Polder

Mooie prijzen te winnen!

Info: Luk en Ria Smets-Thys - 0477 66 94 32 - luk.smets@telenet.be

Meer info: verder in Polder.blad

Zondag 8 juli om 9 u

Natuurbeheer in de Hobokense Polder

Leiding: Wim Mertens, 03 216 93 62 en Danny Jonckheere, 0478 33 24 27

Wil je in de natuur samen met anderen de handen uit de mouwen steken en daarmee zorgen voor een gezonde leefomgeving? Kom dan bij de vrijwilligersploeg van de Hobokense Polder.

Einde juni zijn we gestart met de zomerwerken: het traditioneel maaien van het wandelpad tussen de plassen en de bijhorende graslandjes. Met maaibalk, bosmaaier en tractor gaan

we ook nu er in vliegen. Kom jij ook eens een keer mee helpen?

Praktisch: Afspraak om 9 u aan de containers achter United Caps. Geef een seintje aan Wim of Danny dat je komt. Voor ieder voorzien we een lekkere koffiekoek en een bakje koffie of thee. Einde omstreeks 13 u.

Weekendnatuurbeheer - Foto: Dirk Vanderpe

Zaterdag 14 juli om 10 u

Zomerwandeling in de Hobokense Polder

Gids en info: Danny Jonckheere – 0478 33 24 27

Vandaag maken we een korte wandeling in het prachtig natuurgebied Hobokense Polder.

We genieten van de uitbundige plantenrijkdom en de schoonheid van het gebied.

Er wordt op een rustig tempo gewandeld.

Praktisch:

Afspraak om 10 u aan de ingang van het Dienstencentrum Groen-Zuid, Fodderiestraat 117 Hoboken. Goede wandelschoenen en muggenmelk voorzien!

Einde om 12 u in het Dienstencentrum.

Donderdag 19 juli om 20 u

Werkvergadering feestweekend in CC Moretus

Zaterdag 21 juli om 9 u

Natuurbeheer in de Hobokense Polder

Leiding: Wim Mertens, 03 216 93 62 en Danny Jonckheere, 0478 33 24 27

Meer info: zie 8 juli

Vrijdag 27 juli om 19.30 u

Whisky-tasting voor beginners in DC Groen Zuid

Begeleiding: Swa van Houtven
Lesgever: Ludwig Plaum

Dit is een kennismaking voor de whisky-leek en onthult de beginselen van een whisky-tasting.

Tijdens de sessie wordt aangeleerd wat men nodig heeft om whisky te proeven, hoe whisky wordt geproefd (het tastingritueel) en hoe men de verschillende smaken ervaart. Het fabricatieproces van Schotse whisky wordt uitgelegd en er wordt informatie gegeven over elke te proeven whisky.

Gastheer is Swa Van Houtven, bestuurslid van Natuurpunt Hobokense Polder en whiskyverzamelaar. Lesgever is Ludwig Plaum, een zakenpartner van de spiritshop "Anverness" te Berchem.

De liefhebber kan kiezen uit 4 avonden die gehouden worden op 2 locaties:

Eerste sessie op vrijdag 27 juli in het Dienstencentrum 'Groen-Zuid', Fodderiestraat 117

Tweede sessie op vrijdag 24 augustus in de bovenzaal van CC Moretus

Derde sessie op vrijdag 28 september in het Dienstencentrum 'Groen-Zuid'

Vierde sessie op vrijdag 5 oktober in de bovenzaal van CC Moretus.

Praktisch:

Een tasting wordt gehouden voor een groep vanaf 20 personen en voor maximum 30 personen.

Elke sessie begint telkens om 19.30 u en duurt 2,5 à 3 uur.

Inschrijving is verplicht via tarzanboskes@telenet.be (vermelding van naam, aantal deelnemers en datum van de tasting)

Betaling geschiedt ter plaatse bij aankomst: NP-leden € 15, niet NP-leden € 20.

Er worden 5 whisky's geschonken van een uiteenlopende hoofdsmaak.

Orchideetjes in de Polder
Foto: Luk Smets

Zondag 5 augustus om 8 u

Steltloperstocht Zeeland (NL)

Leiding: Marc Hofman – 0494 56 01 07 – marc.hofman3@telenet.be

Gids: Luc Van Schoor – 0494 33 63 09

ARDEA neemt je op deze zomerklasieker weer mee naar interessante steltlopersplekjes in Zeeland. Op dit moment van het jaar is voor vele steltlopers de terugtrek naar het zuiden al volop aan de gang, maar de meeste dragen hun kleurrijke zomerkleed nog. In de slikken van de Oosterschelde vinden ze een rijk gedekte tafel om er ofwel de hele winter door te brengen of om er krachten op te doen voor hun verdere reis, vaak tot diep in Afrika. We kunnen op deze tocht dus veel verschillende (en misschien ook bijzondere) soorten waarnemen van deze elegante vogelgroep op hoge po-

ten en goed leren hoe je ze kan onderscheiden, wat niet altijd gemakkelijk is.

Praktisch:

We vertrekken om 8 uur aan 't Spant, Boomssteenweg 333 te Wilrijk; terug in Wilrijk rond 19 uur.

Kostendelend rijden (0,07 €/km).

's Middags eten we ons lunchpakket in een lokaal cafeetje. Zonnecrème is soms nuttig, maar voorzie zeker ook een winddichte jas. Bij droog weer volstaan stevige wandelschoenen.

Drieteenstrandlopers - Foto: Guy Borremans

Vrijdag 24 augustus om 19.30 u

Whisky-tasting voor beginners in CC Moretus

Begeleiding: Swa van Houtven

Lesgever: Ludwig Plaum

Meer info: zie 27 juli

Zaterdag 25 augustus om 9 u

Natuurbeheer in de Hobokense Polder

Leiding: Danny Jonckheere, 0478 33 24 27

Meer info: zie 8 juli

Zondag 2 september om 8 u

Vogel-Verrassingstocht

Gids: Wim Roelant – 0477 34 07 21

Begeleiding: Luc Van Schoor – 0494 33 63 09

Sinds enkele jaren plant vogelwerkgroep Ardea rond begin september een excursie naar een onbekend gebied. Het gaat niet om een verre plannet, maar om een vooraf niet bepaalde bestemming. Pas op het allerlaatste moment wordt beslist waar die dag de trip heen leidt. Dat is een beetje vervelend voor de voorbereidende gidsen, want er valt niet zo veel voor te bereiden. Maar het is des te leuker voor wie van verrassingen en avontuur houdt. En het stelt de vogelkijkers in staat om eens snel in te pikken op de actualiteit. Die is met de snelle waarnemingen.be- en waarneming.nl-websites op de voet te volgen.

Dus veel valt er natuurlijk niet aan te

kondigen over wat en waar we iets leuks in het vizier kunnen krijgen.

De voorgaande dagen wordt alvast online het vogelfront in het oog gehouden. Heel wat trekvogels hebben in deze tijd van het jaar de tocht naar het zuiden al aangevat en daarbij zitten ook de jongen die dit jaar het ei uit zijn gekropen. Vele zijn dan ook de eerste keer op pad en durven dan wat op de dool te geraken. Dit betekent dat een zeldzaamheid al eens wat gemakkelijker in onze contreien durft op te duiken. Natuurlijk kunnen we niets beloven, maar wie weet...

Geoorde fuut - Foto: Walter De Weger

Er is maar één manier om dit te weten te komen, sluit vandaag aan. Hoe meer ogen, hoe meer kans!

Praktisch:

Vertrek om 8 uur aan 't Spant, Boomsesteenweg 333, Wilrijk. Samendelend rijden (0,07 €/km) We eindigen de excursie ter plaatse rond 17.30 u en

zijn omstreeks 18.30 u terug in Wilrijk (tenzij de dag ons niet zo ver brengt natuurlijk).

Meebrengen: verrekijker, picknick, drankje, stevige wandelschoenen en aangepaste kledij.

Ook handig: vogelgids, telescoop, fototoestel.

Maaierwerken in de Polder
Foto: Dirk Vandorpe

Zaterdag 15 september om 9 u

Natuurbeheer in de Hobokense Polder

Leiding: Wim Mertens, 03 216 93 62 en Danny Jonckheere, 0478 33 24 27
Meer info: zie 8 juli

Zaterdag 15 september

WORLD CLEAN UP DAY – Zwerfvuil-opruimactie in onze 3 gebieden !

Algemene info: Danny Jonckheere - 0478 33 24 27-
jonckheeredesmedt@gmail.com

Op 15 september 2018 maken we onze planeet schoon. Miljoenen vrijwilligers, 150 landen, één dag. We hebben jouw hulp nodig om ons deel te doen, ook in Hoboken. Wereldwijd wordt op één dag zoveel mogelijk zwerfvuil opgeruimd. De World Clean Up Day zal 's ochtends van start gaan in Japan en met de zom mee als een golf de wereld rondgaan om te eindigen in Hawaï. Het doel: met 5% van de wereldbevolking of 380 000 000 deelnemers de wereld zwerfafvalvrij maken op één dag tijd. Het initiatief voor deze mondiale actie komt van de Let's do it!-beweging, een organisatie die in 2008 ontstond in Estland, naar aanleiding van een landelijke opruimactie. Op nauwelijks 5 uur tijd ruimden meer dan 50.000 vrijwilligers 10.000 ton zwerfafval op. Een kippenvelmoment dat leidde tot een wereldwijde beweging die inmiddels actief is in meer dan 150 landen. We roepen dan ook iedereen op om mee te komen helpen bij deze heel speciale zwerfvuilactie...!!!

Praktisch:

We werken vandaag in onze drie natuurgebieden.

Hobokense Polder: Afspraak om 13.30 u achteraan op de parking van United Caps, Schroeilaan 15 Hoboken. Contactpersoon: Danny Jonckheere - jonckheeredesmedt@gmail.com - Einde omstreeks 16 u

Hollebeek: Afspraak om 10 u aan het bruggetje aan de ingang van het park, Lucas Henninckstraat en Gillis Verdonckstraat. Contactpersoon: Dirk Vandorpe – dirk.vandorpe@telenet.be – Einde om 13 u – Een drankje en versnaperingen voor de deelnemers zijn voorzien.

Tarzanboskes: Afspraak om 10 u aan de ingang van de Tarzanboskes, Broydenborglaan Hoboken. Contactpersoon: Swa Van Houtven – tarzanboskes@telenet.be – Einde omstreeks 13 u.

Wij zorgen voor vuilzakken en grijp-stokken.

Meebrengen: werkhandschoenen, gesloten schoeisel (of laarzen)

Zwerfvuil ruimen
Foto: Frank Van de Craen

Donderdag 20 september om 20 u

Bestuursvergadering in Zaal Moretus, Berkenrodelei Hoboken

Zondag 23 september om 10 u

Waterdiertjes scheppen en observeren voor kinderen van 6 tot 12 jaar

Begeleiders: Lisette Bastiaens - lisette.bastiaens@hotmail.be, 0485 32 46 11
Peter Van Elsacker - peter.vanelsacker@skynet.be, 0486 82 27 92

Water is een belangrijk onderdeel van de Hobokense Polder. Toch zien we weinig van wat er zich onder het oppervlak bevindt en weten we weinig af van de kleine diertjes die daar leven.

Vandaag gaan we op onderzoek uit om daarover meer te leren. De kinderen mogen in groepjes zelf scheppen aan de kijkhut "De Roerdomp". Dan kunnen ze de diertjes goed bekijken met loepstempels en sorteren op uiterlijke kenmerken. De grotere kinderen trachten de diertjes op naam te brengen, terwijl de kleinsten afsluiten met een spel.

Materiaal is niet nodig, daar zorgen Lisette en Peter voor.

Praktisch:

Samen met oma, opa, mama of papa zijn kinderen tussen 6 en 12 jaar welkom aan de ingang van de Schroelaan (tegenover de parkeerstrook aan het station) om 10 u. Het einde is voorzien rond 12 u.

Het aantal kinderen is beperkt tot 20, daarom is inschrijven noodzakelijk bij Lisette - lisette.bastiaens@hotmail.be 0485 32 46 11

Deelname is gratis.

Meebrengen: laarzen zijn wenselijk, schepnetjes zijn voorzien maar als je een schepnetje hebt, mag je het meebrengen.

Vrijdag 28 september om 19.30 u

Whisky-tasting voor beginners in DC Groen Zuid

Begeleiding: Swa van Houtven

Lesgever: Ludwig Plaum

Meer info: zie 27 juli

Zaterdag 29 september t.e.m. 28 oktober om 8 u

Najaarstrektellingen

Coördinatie: Maarten Mortier – 0496 83 98 44, Walter De Weger – 0495 23 77 10 en Luc Van Schoor – 0494 33 63 09

Voor het dertiende (!) opeenvolgende jaar worden deze herfst opnieuw de trekvogels geteld van op de Scheldedijk in Hoboken. De Schelde vormt een natuurlijke route die de zuidwaarts trekkende vogels graag volgen. In combinatie met het naastgelegen natuurgebied Hobokense Polder, waar de trekvogels ook een rust- of voederplaats vinden, is deze plek langs de rivier erg geschikt om er heel wat mooie vogelwaarnemingen te doen.

In het gezelschap van enkele doorwinterde vogelaars van wie je steeds heel wat kan opsteken, is een ochtendje observeren een bijzonder boeiende en steeds weer verrassende natuurervaring. Soms heb je urenlang pech, en wordt je geduld plots beloond met een onverwachte waarneming (bijvoorbeeld van een bruinvis of zeehond voor je neus), soms is het echt werken geblazen om de massale stroom van zangvogels te tellen en noteren (zoals koperwieken, vinken, leeuweriken, piepers), en soms is het echt genieten

van mooie voorbijglijdende V-formaties van zwanen, aalscholvers, ganzen of lepelaars. En af en toe vliegen ook mooie aantallen roofvogels voorbij (kiekendieven, buizerds, valken, wouwen). Elk jaar worden stevast ook enkele zeer zeldzame vogelsoorten genoteerd (van visarend tot zwarte zee-eend).

Zoals steeds zijn alle vogelliefhebbers zeer welkom op de Trektelpost. **Op zaterdag 6 oktober 2018 doen we extra ons best, want dan is het de European Birdwatch Day!** Dan wordt verspreid over ruim 30 landen in Europa en Centraal Azië geteld, waardoor grote hoeveelheden gelijktijdige tellingen echt belangrijke informatie over de Grote Vogeltrek opleveren. In principe wordt er dagelijks geteld van 8 u tot 12 u naargelang de weers- en trekomstandigheden.

Geef gerust een seintje aan Maarten, Walter of Luc als je wil deelnemen,

Kraanvogel - Foto: Guy Borremans

ook als je twijfelt of de trektelling doorgaat bij minder gunstig weer. Op de ARDEA-blog wordt regelmatig nieuws gepost en op de website www.hobokensepolder.be/trektellen kan je dagelijks de telresultaten volgen. Graag tot kijk op de Scheldedijk !

Praktisch:

Plaats: Scheldedijk Hobokense Polder, bij de twee zitbanken, dat is op

5 minuten wandelen vanaf de Petroleumkaai (met parking) of 10 minuten vanaf de trappen aan het einde van de Scheldelei in Polderstad, Hoboken. Fietsen kan vlot tot op de telpost.

Meebrengen: verrekijker, telescoop indien je die bezit, vogelgids, fototoestel, (warme) drank. Einde omstreeks 12 u

Vrijdag 5 oktober om 19.30 u

Whisky-tasting voor beginners in CC Moretus

Begeleiding: Swa van Houtven

Lesgever: Ludwig Plaum

Meer info: zie 27 juli

Zaterdag 6 oktober om 15 u

ARDEA herfstmeeting nr 5

Info- en Ontmoetingsmoment

5 jaar ARDEA: "STATE OF THE UNION" + Feestelijke receptie

Leiding: het ARDEA-kernteam

Naar jaarlijkse gewoonte roept ARDEA al zijn troepen samen voor een overzichtsbezoek van haar werking, en dat is dan vooral heel veel vogelonderzoek en vogelbeschermingsprojecten.

Ter gelegenheid van haar vijfjarig bestaan wordt dit jaar een "State of the Union" gepresenteerd over de vogels in ons werkingsgebied, de Antwerpse zuidrand. Na vijf jaar zeer intensief werken aan onderzoek en beschermingsprojecten, met een geweldige crew medewerkers, hebben we daar ondertussen wel een zicht op en kunnen we daar één en ander over zeggen. We richten ons verhaal, in deze pré-electoralen dagen, speciaal naar de lokale overheden en beleidsmakers: hoe kunnen zij méér doen voor vogelbescherming, waar liggen de bedreigingen en potenties? Hoe kunnen we beter samenwerken? In een krachtige, met prachtige beelden van onze fotografen doorspekte "speech" zullen publiek, politici en persluid alle (prachtige en zorgwekkende) resultaten en conclusies over de vogelstand worden voorgeschoteld. We presenteren hen ook onze nota 'Witboek vogels 2018-2023 met aanbevelingen voor een nog vogelvriendelijker beleid.

Samen met onze vrijwilligers bieden we alle vogelliefhebbers vervolgens

een feestelijke receptie aan, en toosten we op onze volgende "legislatuur".

Praktisch:

Deze viering gaat door in het Park Sorghvliedt te Hoboken (*).

Vanaf 14 uur: opening info-stand ARDEA

Om 15 uur start de presentatie "ARDEA's State of the Union", gevolgd door de feestelijke receptie. Einde omstreeks 18 u.

Deelnemers ontvangen als eersten een gloednieuw overzicht van de programmatie van het jaar 2019.

Best even vooraf inschrijven (door een email naar ardea@hobokensepolder.be), zo bestellen we precies wat nodig is.

Tip: profiteer van je trip naar Hoboken en kom in de voormiddag naar de Trektelpost Hobokense Polder, waar vandaag in het kader van de European Birdwatch Day trekvogels worden geteld, te vervolgen door een wandeling in de nabijgelegen Hobokense Polder!

(*) Locatie onder voorbehoud! Check begin oktober de nieuwe afdelingsbladen, websites en Ardea-blog.

Rode wouw - Foto: Guy Borremans

Ardea viert feest - Foto: Guy Borremans

Steenuil - Foto: Kathy De Lange

40 jaar natuurwerking

Fiets- en wandelzoektochten 1 juli - 30 september Hoboken /Hobokense Polder

Zomerzoektochten in Hoboken

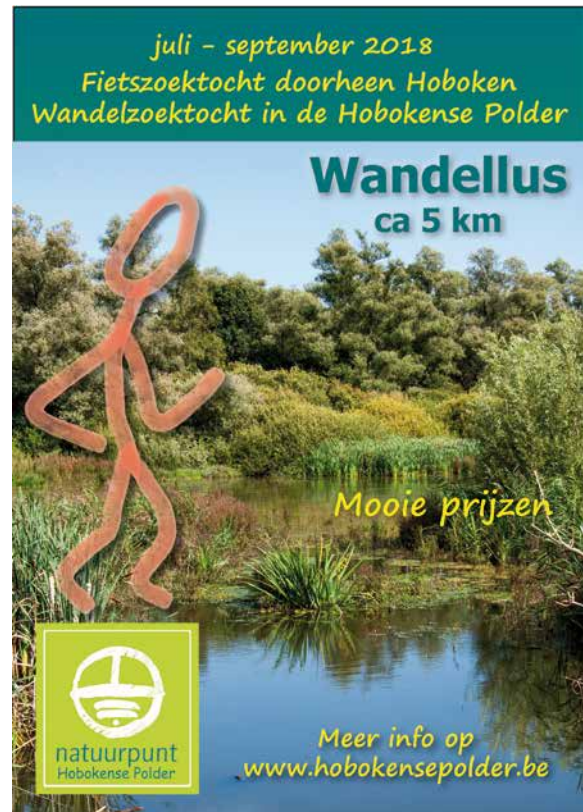
De natuurwerking in de Hobokense Polder bestaat dit jaar 40 jaar. In het kader van dit feestjaar kan je een fiets- en een wandelzoektocht doen in de periode 1 juli – 30 september.

De fietstocht van 20 km brengt je langs de mooiste natuurplekjes van Hoboken en je verkent natuurgebieden zoals de Hobokense Polder, de Hollebeekvallei, Fort 8, Schoonselhof, ...

De wandeltocht is 5 km en brengt je doorheen het prachtige natuurgebied de Hobokense Polder.

De fiets/wandeltochtbrochure kost 8 euro. Inbegrepen: 2 drankbonnen.

Er zijn mooie prijzen te winnen, die uitgereikt worden tijdens het feestweekend op zondagnamiddag 14 oktober in de Hobokense Polder.

Aankoop brochure

De gecombineerde brochure van de fiets/wandeltocht is voor 8 euro te koop vanaf 1 juli 2018.

- in **Oxfam-Wereldwinkel** van Hoboken: Lelieplaats 35. Dagelijks open van 10 tot 18 uur, behalve dinsdag en zondag
- in **Dienstencentrum Groen-Zuid**, Fodderiestraat 117, maandag tot vrijdag van 9.30 u tot 17 u, zondag van 12 u tot 17 u
- in **Dienstencentrum Portugesehof**, Portugesestraat 1 maandag tot vrijdag van 8.30 u tot 17.30 u, zaterdag van 14 u tot 17 u, zondag van 11 u tot 17.30 u

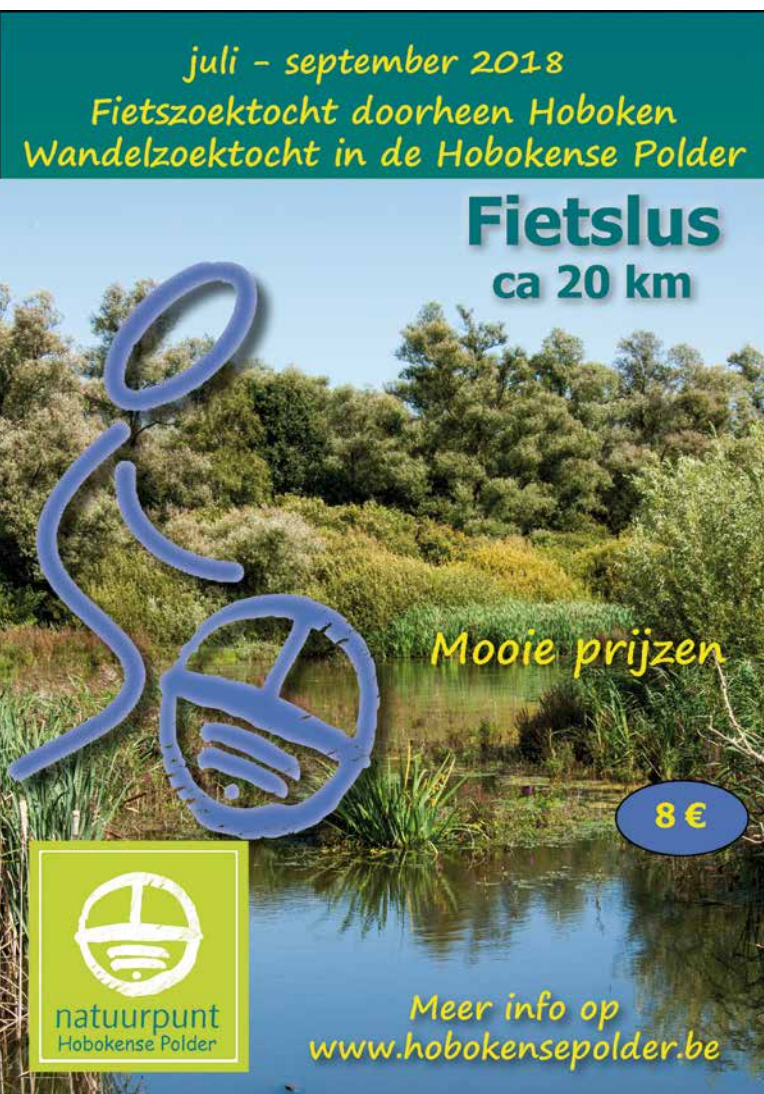
Route op gps ?

Wie graag de route op een wandel- of fiets-GPS plaatst, kan deze via de website downloaden in gpx-formaat. Dit is een hulp, maar geen noodzakelijkheid. Het routeplan staat in de brochure.

Antwoordenblad

Bezorg je antwoordenbladen uit de brochures uiterlijk 4 oktober 2018 bij: Luk en Ria Smets-Thys, J. F. Kennedylaan 22, 2630 Aartselaar

Je mag voor- en achterkant ook inscannen en mailen naar zoektocht@hobokensepolder.be

Hobokense Polder

Feestweekend Natuurpunt Hobokense Polder

Zaterdag en zondag 13 en 14 oktober

NU AL INSCHRIJVEN !!!

Zaterdag 13 oktober

14 u: **gegidste wandeling** Tarzanboskes - Hollebeekvallei o.l.v. Danny Jonckheere en Wim Mertens en met toelichtingen door Swa Van Houtven en Dirk Vandorpe
kleine receptie om 16.30 u aan de Tarzanboskes

19 u: **Feestelijk eetmaal** met muzikaal optreden van McLarsj
CC Moretus (grote benedenzaal), Berkenrodelei 36 Hoboken

Feestmenu

Aperitief: Cava

Voorgerecht: Zalm met Hobokens Wild Blond, pompelmoes, avocadocrème en zoethoutmascarpone

Hoofdgerecht: Speenvarken met Luikse stroop, rode kool, appeltjes en gebakken krieltjes

OF Gestoomde kabeljauw met zeekraal en kwarteleitje

OF Vegetarisch hoofdgerecht met o.a. geroosterde groenten

Nagerecht: Een palletje van mousse + koffie/thee

Plat en bruis water

20 euro p/p storten op rekening BE81 5230 8065 0424 van Natuurpunt Hobokense Polder met vermelding "feestmenu" en keuze van hoofdgerecht

Wijnen, bieren en andere frisdranken worden ter plekke afgerekend

Inschrijven noodzakelijk

Zondag 14 oktober

Feestweide aan de Schroelaan tegenover station Hoboken Polder

13 u - 13.30 u en 14 u: vertrek **wandelingen** doorheen de Hobokense Polder met als gidsen onze oud-voorzitters Frans Thys, Marc Bogaerts en Paul Pals

Vanaf 13 u: vrij vertrek voor individuele / gezinswandelingen in de Polder met **boeiende animatie**:

(Kinder-doe-opdrachten - Poëzie - Vogelwerkgroep Ardea - ...)

Optreden van **Warre Borgmans** met muzikant

Prijsuitreiking Fiets- en wandelzoektocht

Doorlopend tussen 13 u en 18 u:

Natuurcafé met o.a. Hobokens Wild en Wereldwinkeldranken -

Foodtruck - Springkasteel - Imker en bijenhotelletjes knutselen -

Origami: dieren plooiën - Fotoshoot met onze beheerploeg - Demo van beheermateriaal Goudklompjes

Het Natuurcafé wordt uitgebaat door onze vrienden van Oxfam Wereldwinkel Hoboken

Alle info op www.hobokensepolder.be

Nieuw vanaf 1 juli!

Woelie, de woelmuis

Op ontdekking in de Hobokense Polder met exploratierugzak

Al enkele jaren kunnen kinderen en hun (groot)ouders op stap in de Hobokense Polder met Whoppie, het molletje.

Vanaf 1 juli nodigt ook Woelie, de woelmuis kinderen uit om in gezinsverband de Polder te verkennen.

Er zijn 2 trajecten: (beiden ca 4 km)

Vanuit Taverne De Schorren, Graspolderlaan ga je met Whoppie de natuur van de Hobokense Polder verder ontdekken. **Niet op maandag.**

Vanuit Bistro Steiger 3, Zandkamp 3 (aan de Schelde) ga je met Woelie de natuur ontdekken. **Niet op maandag en dinsdag.**

Wie zijn Whoppie en Woelie?

Whoppie is een schattig molletje en Woelie een even schattige woelmuis die kinderen tussen 5 en 12 jaar én hun (groot)ouders laten kennismaken met de Hobokense Polder.

Zij nodigen alle sportieve speurneuzen uit voor een ontdekkingsstocht in het altijd mooie natuurgebied.

Ben jij even nieuwsgierig als Whoppie en Woelie?

Hou jij ook niet van veel stilzitten? Wil je zelf ontdekken hoe dieren leven? Wil je met de loep in de hand op onderzoek in de Hobokense Polder? Heb je al eens een echte verrekijker vastgehad om naar vogels en andere dieren te kijken? En hoe werkt een kompas?

Je kan de rugzakjes ontlend **vanaf 11 u.** Je betaalt wel een waarborg van 20 euro. Op de ontleendag breng je na je tocht de uitgeleende rugzak met

materiaal terug binnen. Je krijgt je waarborg terug als alles in orde blijkt.

Meer info over dit project van Natuurpunt Hobokense Polder bij Ria Thys, 0476/33 79 36 - ria.thys@telenet.be

Hobokens Wild

Ons eigen bier: Blond, Amber, Tripel Nog steeds te koop!

In 2018 laten we ter gelegenheid van het veertigjarig bestaan van onze vereniging en natuurgebied de Hobokense Polder ons eigen

bier brouwen: **'Hobokens Wild'**. Straf, wild bier met biologische kruiden in 3 biertypes: fris blond, sterk amber en kruidige tripel.

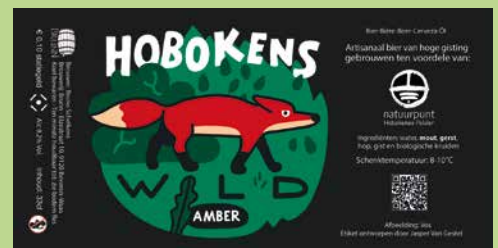
In onze webshop zijn deze bieren verkrijgbaar in verpakkingen van 6 en 12 flesjes, per type of een mix van de drie biersoorten.

De prijzen zijn dan iets lager dan de stukprijs.

Zie teamnellopatrasche.ccvshop.be

Alle info over de bieren en de prijzen op www.hobokensepolder.be/hobokenswild

Wat gebeurt er in de Polder?

Tekst: Wim Mertens Peter Van Elsacker

Foto's: André Van Langenhove

In de late winter en het voorjaar staat het natuurbeheer op een lager pitje.

De hoge waterpeilen in de winter verhinderen de uitvoering van grote en kleine werkzaamheden op de meeste plaatsen. Rietlanden staan terug onder water, graslanden zijn al gemaaid en tractoren zakken diep weg in de modder. In dit seizoen beperkt het beheer zich dus tot het snoeien en terugzetten van bomen en struiken (hakhoutbeheer, wilgen knotten...) en het onderhoud van onze infrastructuur (herstel van de prikkeldraadomheining, onderhoud van wandelpaden, vlonderpaden en poorten).

De omheining rond het begrazingsgebied is al meer dan 15 jaar en dus aan een grondige renovatie toe. Op sommige plaatsen stapten de runderen er gewoon overheen. Ze werden regelmatig opgemerkt op de voormalige parking van BP. Zowel de terreinploeg van Natuur- en Landschapszorg als onze eigen Goudklompen hebben ondertussen de zwakste stukken verstevigd. Volgende winter komen de andere delen aan de beurt.

In het voorjaar komt de planten- en dierenwereld terug op gang en proberen wij voldoende rust te garanderen. In april werd amper gewerkt in het natuureservaat, maar de weelde-

rige groei van Japanse duizendknoop noopt ons ertoe om de werken begin mei terug aan te vatten. Ook hieraan dragen zowel de Goudklompen als de terreinploeg hun steentje bij. Sinds enkele jaren spelen we ook met de runderen in op de Japanse duizendknoop. Begin april eten die gozers heel veel duizendknoop tot in de uithoeken van het begrazingsgebied; de duizendknoop is dan één van de eerste eetbare gewassen die begint te groeien. Maar als tegen mei ook het gras begint te groeien, merken we dat de runderen vooral centraal in het raster blijven grazen en dat de duizendknoop in de

uithoeken toch de kans krijgt om hoog uit te groeien. Door de dieren enkele weken in die uithoeken (de deelraster achter Broekskot en Rallegat en dat aan de Acierie) vast te zetten, zorgen we ervoor dat de duizendknoop echt wel tot op de grond wordt afgevreten. Tegelijkertijd krijgen de planten in het grote raster, door de afwezigheid van de grazers, de kans om bloemen en vruchten te vormen. Tegen de zomer lopen de runderen dan weer vrij rond in het hele begrazingsgebied. Het verplaatsen van de runderen is een taak die cowboy André en cowgirl Godelieve op zich nemen.

Scholen en Goudklompjes

Tekst: Peter Van Elsacker

Zowel door de voorjaarsstormen als door de ouderdom moesten op verschillende plaatsen omgevallen bomen verwijderd worden door de Goudklompjes. De bomen hielden gevaarlijk over het wandelpad of verhinderden een goede doorgang. Op graslanden lagen ze in de weg voor het maaionderhoud.

Aan elke ingang van de Polder staan nu fietsenstallingen en op de interessante locaties werden educatieve borden geplaatst met uitleg over de

biotopen aldaar.

De prikkeldraad van het veeraster moest op meerdere plaatsen vrijgemaakt worden van (braam)struiken en doorgroeiende boompjes. Verrotte palen en gebroken draden werden vervangen.

De gevlochten wilgenschermen naast de metalen kijkwand De Roerdomp waren zwaar toegetakeld door het winterweer. Ze zijn nu vervangen zodat aankomende kijkers uit het blikveld van de watervogels op het

Broekskot blijven.

Het wandelpad langs het hek van de jachthaven is volledig afgedekt met een goede laag boskiezel en daarmee zal de moddermiserie ten einde zijn. Dat werd ook gedaan op het pad tussen Scheldedijk en Scheldedijkwegel, een eind voorbij de picknickwei richting Petrol Zuid. Het was daar heel modderig geworden na de werken die een firma in maart heeft uitgevoerd om oude oliepijpleidingen definitief buiten dienst te stellen. Het middelste

deel was te nat om er boskiezel op te leggen, dus nog even geduld tot het droog genoeg is om dat af te werken.

Danny was aan het werk in de Lucerna basisschool. Wilgentakken werden vanuit onze Polder aangevoerd en werden samen met de kinderen geplant om een wilgenhut te vormen.

Bij de andere beheerwerken konden we weer beroep doen op schoolkinderen.

De Puzzel hielp ons om op de Plevierenhoek (in de Graspolder, dat open grasland aan de Schelde) opgeschoten boompjes te verwijderen zodat het daar een open grasland blijft.

De Piramide werkte met ons mee op een terrein in het raster in de buurt van De Dodaars, het betonnen kijkpunt. Dat werd wat meer open gemaakt ter voorbereiding van werken om glasscherven die daar liggen, op te ruimen en het terrein te effenen (weghalen grondhopen en dempen putten).

Meimaand. Le nouveau mille-bouton japonais est arrivé. Helaas, het groeiseizoen voor de Japanse duizendknoop is ook begonnen en die woekert snel met dit goede weer. We maaien

Andre van Langenhove

die af, we trekken en steken die uit, we rakelen die bijeen en brengen dat samen op hopen. Als het kan, voeren we dat af naar stortplaatsen aan de ingangen van de Polder waar de stad dat komt halen. Het Hofke van Thys deed dat samen met ons aan de United Caps, op de grasveldjes Polderke van Thys en Sibloveldje, en rond De Dodaars.

De Schakel was dan weer paraat op het grasveld tussen Leigracht en Eikenpad, waar het pad een grote boog maakt en die grote boomstam ligt. Een heel stuk werd met de hand uitgetrokken, een tijdrovende klus.

Aan alle vrijwilligers en schoolkinderen een gemeente dank voor het mooie werk dat ze presteren.

Wat gebeurt er in de Tarzanboskes?

Ook in de Tarzanboskes is de voorbije maanden mooi werk geleverd.

Conservator Swa Van Houtven is bijna dagelijks in het gebied te vinden.

De voorbije maanden werd het wandelpad doorheen het gebied verder netjes aangepakt, er werd een bruggetje gelegd en een insectenhotel geplaatst.

Voor deze werkzaamheden kon Swa rekenen op de hulp van o.a. Freddy Tuerlinckx en Danny Jonckheere.

Foto's: Dirk Vandorpe en Freddy Tuerlinckx

Groene Wandelring rondom Hoboken

Frans Thys

Ruim drie maanden geleden hebben wij alle politieke partijen in Hoboken een kaart van Hoboken gezonden met een voorstel van 'groene wandeling omheen Hoboken', kaart die wij in dit Polder.blad opnemen. Wij vragen hen de komende zes jaar het nodige te doen om dit voorstel te realiseren. Zodoende zou voor wat Hoboken betreft alvast de volgende legislatuur werk gemaakt worden van een van de doelstellingen van het recente 'Antwerpse Groenplan': de realisatie van ecologische verbindingen tussen bestaande groengebieden.

Hoboken en omgeving beschikt over drie belangrijke groen- en natuurgebieden: de Hobokense Polder, Fort VIII met aansluitend het Sorghvliedt park én het Schoonselhof met aansluitend Fort VII. Bij het plan dat wij voorstellen worden niet alleen deze drie gebieden met elkaar verbonden, maar wordt tevens voorgesteld om vanaf het Schoonselhof een doorlopende groene wandelmogelijkheid te voorzien langs de Hollebeekvallei tot aan de Zwaantjes, omgeving waar volgens ons absoluut meer groen noodzakelijk is. Dat kan onder meer gerealiseerd worden door de voormalige Lemmerzsite deels een groene bestemming te geven, waarbij een doorsteek naar de Hobokense Polder een belangrijke verbinding vormt, verbinding die de groene cirkel rond Hoboken dicht kan maken. De gemakkelijkste verbindingen (oranje paden op de kaart) kunnen zeker tegen 2024 gerealiseerd worden. Voor de wat moeilijkere ingrepen (rood op de kaart) geven we de beleidsmakers een legislatuur meer de tijd.

De gehele wandeling zou 12 km bedragen en in de drie grote groengebieden de kans bieden zelf bijkomende wandelmogelijkheden te ontdekken. Dit ambitieuze maar toch realistische plan heeft ook het voordeel dat het op verschillende plaatsen gemakkelijk bereikbaar is met openbaar vervoer. Dit is interessant voor mensen van buiten het district Hoboken die al dit groen willen ontdekken. Een van de vele mogelijkheden is bijvoorbeeld

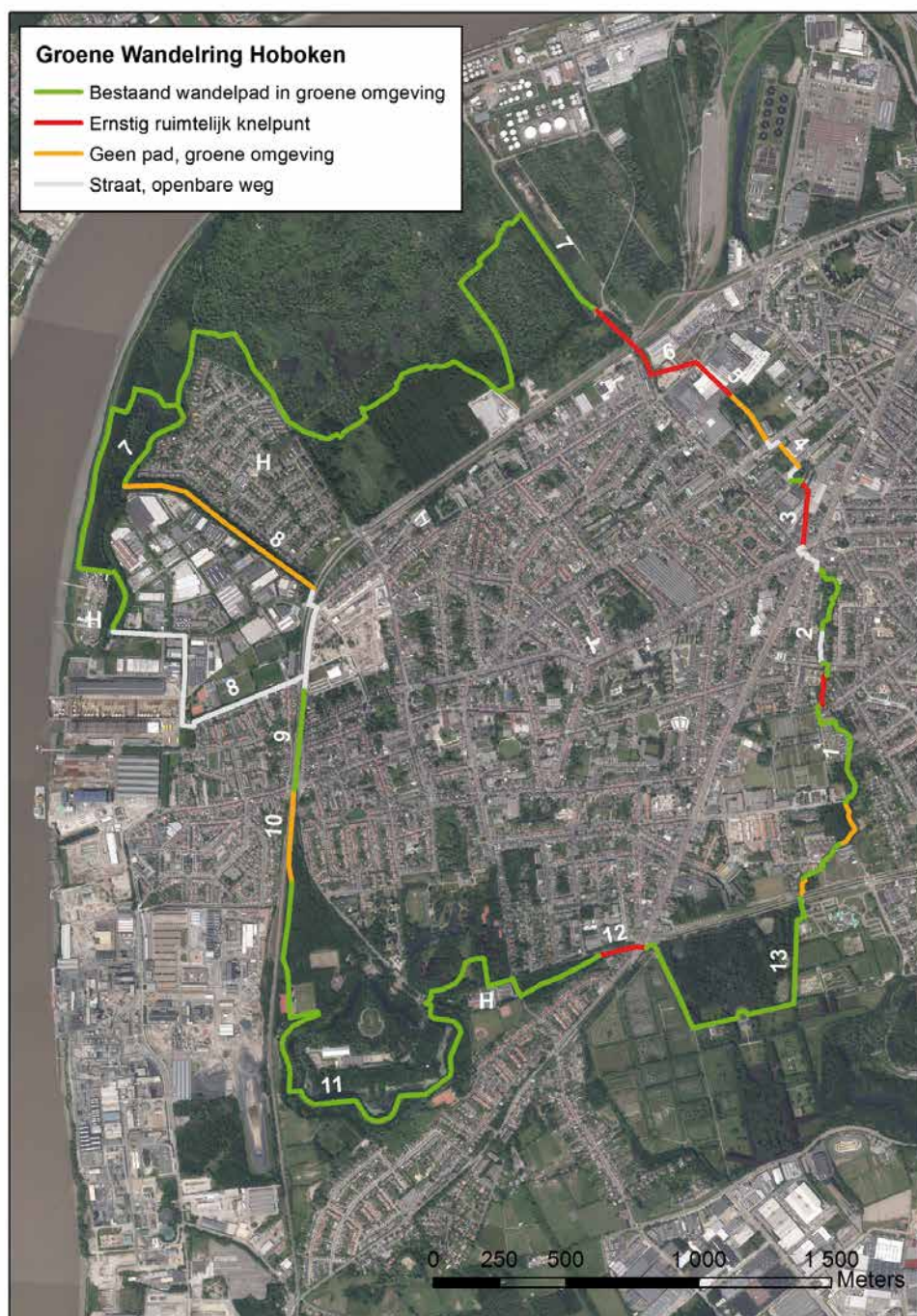
aan de Zwaantjes (gemakkelijk te bereiken met openbaar vervoer) de Hollebeekvallei te volgen tot aan het Schoonselhof. Vervolgens kan dit park verkend worden om dan door te steken via de Tarzanbosjes naar Fort VIII en Sorghvliedtpark, waar weerom verschillende mogelijkheden zijn van openbaar vervoer.

Momenteel wordt door de verschillende Antwerpse districten gewerkt aan het opstellen van een inventaris van 'trage wegen' (wegen die enkel door wandelaars en fietsers gebruikt worden). De bedoeling van de stad

Antwerpen is overigens om dit net van 'trage wegen' nog uit te breiden. Voor wat het district Hoboken betreft denken wij met dit voorstel van rondwandeling alvast een belangrijke aanzet tot uitbreiding van het Hobokense net gegeven te hebben.

De kaart zelf bevat ook nummers. Deze nummers verwijzen naar een omschrijving van knelpunten en van noodzakelijke realisaties. Wie in deze materie geïnteresseerd is, kan het detail van deze nummering vinden op onze website via

www.hobokensepolder.be/verkiezingen

Wat denken politici over deze groene wandeling ?

Met de komende verkiezingen voor districts- en stadsraad in het achterhoofd hebben wij de Hobokense politieke partijen volgende vragen voorgeschoteld in verband met ons voorstel van 'groene wandeling':

1) Is u van oordeel dat er een groen wandelpad/groene verbinding moet komen, vanaf de Zwaantjes (Hollebeek) tot aan de Hobokense Polder via de Lemmerz-site en de Krugerbrug?

2) Ziet u de mogelijkheid om het ooit op papier gezette wandelpad langs de Hollebeek te realiseren, vanaf de Salesianenlaan tot aan het Schoonselhof, door het wegwerken van de huidige knelpunten die dit deel van het pad hypothekeren?

3) Welke ontbrekende onderdelen van de 'groene wandeling omheen Hoboken' moeten voor einde 2024 zeker gerealiseerd zijn?

4) Acht u een volledige groene wandeling mogelijk tegen 2030?

Zowel het Vlaams Belang als CD&V hebben op deze vragen niet geantwoord, ondanks 2 herinneringen. Open VLD houdt het wel heel kort met te schrijven dat het 'voorbarig is om nu al uitspraken te doen over dit voorstel o.m. omwille van de moeilijke situatie van de Lemmerz-site en er voor de Krugerbrug onderhandeld moet worden met de NMBS'.

De vier overige partijen, NV-A, Sp.a, Groen en PVDA, staan positief tegenover ons voorstel. Wel wordt nu en dan een bemerking gemaakt. Ziehier wat zij te vertellen hebben:

NV-A:

N-VA heeft de wandeling opgenomen in hun districtsprogramma voor de verkiezingen, met volgende vermelding: 'Bestaande fiets- en wandelroutes worden nog meer in de verf gezet en gepromoot. We onderzoeken samen met Natuurpunt hoe een "groene wandeling" rond Hoboken kan worden gerealiseerd.' Ze wensen in nauw overleg met ons een prioriteitennota op te stellen die afgestemd is op de haalbaarheid van de verschillende nodige ingrepen.

Wandelweg in de Hobokense Polder - Foto: Gilbert Torfs

Ook vermelden ze dat het nieuwe RUP voor het buurtpark Hollebeek er komt omdat deze groene long nog ingetekend staat als woonuitbreidingsgebied. Het stadsbestuur heeft volgens NV-A in het Groenplan de duidelijke ambitie om het groene karakter en de toegankelijkheid van de Hollebeekvallei nog te versterken. Daarvoor willen ze de verschillende groengebieden van de vallei beter op elkaar laten aansluiten. NV-A wenst het RUP ook op te maken in volle samenwerking met de buurt. Om de groene zones beter te connecteren en een echt buurtpark te maken, vinden ze verschillende pistes denkbaar. Het gaat dan over enkele doorlopen via stukjes tuin waarvoor NV-A samen met de bewoners een haalbare oplossing zal zoeken.

Sp.a:

Is van oordeel dat zo'n groene wandeling tegen 2030 realiseerbaar is. De focus mag voor hen niet alleen daarop liggen, maar ook op een groene verbinding tussen Groen Zuid, het Gravenhof, het Centrum en de parken Broydenborgh en Sorghvliedt, eigenlijk een uitbreiding van ons voorstel. Om het wandelpad langs de Hollebeek te realiseren vinden zij dat de Salesianenlaan een belangrijke schakel is. Deze straat, de 'entree' naar de Hollebeek, moet op een meer volwaardige manier ontworpen worden. Voor hen

is dat in relatie tot alle functies die er zich bevinden, met name scholen, woonzorgcentrum, volwassenenonderwijs, kerk en ... veel fietsers.

Zij zijn de enige partij die onze opsomming van knelpunten en noodzakelijke realisaties in detail bespreken. Hun voornaamste bemerkingen zijn (gevolgde nummering is deze van de kaart):

2 - Voor hen moet voor 2024 een wandelconstructie over of langs de Hollebeek te realiseren zijn tussen de Coöperatielaan en de G. Verreyckenstraat.

3 - Zij zijn (zoals ook PVDA) tegen de geplande hoogbouw aan de Zwaantjes omdat ze geen meerwaarde zien in dit project, dat een te grote impact heeft op de buurt. Dit project dient voor hen helemaal herbekeken te worden, ook ruimtelijk (wat kansen geeft voor meer groen).

4 - Ze hebben westelijk van de Lidl liefst geen bebouwing. Moest het er toch tot woonstontwikkeling komen, vragen zij dat doorwaadbaarheid opgelegd wordt.

5 - Hun eerste prioriteit is het behouden van het moerasgebied. Om deze reden dient de stad dit volgende legislatuur te verwerven, waarna ontsluiting kan volgen voor einde 2024.

6 - De Krugerbrug vergroenen en een nieuw wandelpad langs de Grote Leigracht achten ze realiseerbaar voor 2024.

8 - Bij de heraanleg van de Karel du Boislaan wordt het groen karakter versterkt door meer groen te voorzien tussen de bomen. Te realiseren voor 2024, evenals een pad langs het Aquafin project.

10 - Wandelpad doorheen het Umicore bos moet realiseerbaar zijn in het kader van de ontwikkeling van de 'sportdriehoek', wellicht na 2024.

11 - Doortrekken van het wandelpad na de Tarzanbosjes moet kunnen.

Groen:

Zeggen volmondig ja voor zo'n groene wandelring. Vanuit Groen Hoboken zijn we in het verleden al enorm kritisch geweest ten aanzien van alle ontwikkelingen die de realisatie van die groene wandelring hypothekeerden, zoals bv. de nieuwbouwprojecten rond de Hollebeek vallei, luidt het. Er loopt momenteel een studie om dit gebied zo goed mogelijk te ontsluiten (richting Zwaantjes bijvoorbeeld) en als lokale groep willen we alle maatregelen ondersteunen die een

ontsluiting van het gebied en dus ook de realisatie van een wandelring vergemakkelijken. Een voorbeeld van inconsequent beleid dat we betreuren zijn de ontwikkelingen rond de Hollebeek die haaks staan op de visie-tekst van het Groenplan, waar de ambitie is om net die zone verder uit te bouwen en te ontsluiten.

De knelpunten en realisaties die in de beschrijving van het plan vermeld worden om deze groene wandelring te realiseren, door de ontbrekende assen verder te ontwikkelen tot natuurgebied, kunnen slechts gerealiseerd worden in samenwerking met de stedelijke overheid. Groen wil vanuit het district deze samenwerking op gang trekken.

PVDA:

Ook zij zijn volledig akkoord met de realisatie van zo'n groene wandelring. Ze verwijzen naar hun tussenkomsten in districts-, gemeente- en provincieraad om onder meer het 'Eikenbos' te behouden en na – wat ze noemen – 'een zeer betreunde kap'

ook naar hun eis voor boscompensatie in de onmiddellijke omgeving. Ze pleiten ook voor grote open groene ruimtes bij de herontwikkeling van de Lemmerz-Crown site. Bovendien zijn ze voorstander om het moerasgebied aan deze site te behouden.

Dit kadert overigens binnen hun ondersteuning van het voorstel van 'GruunRant' om vanaf de Oude Landen tot aan de Hobokense Polder de bestaande natuurgebieden en private groene zones te verbinden tot één groot stadsrandbos. Daarbij willen ze ook gebruik maken van de overkapping van de Ring om meer groene verbindingen aan te leggen tot ver in de stad, groen dat ook moet gebruikt worden voor de berging van regenwater.

Maak mee een inventaris van trage wegen!

De vzw Trage Wegen heeft van de stad Antwerpen de opdracht gekregen om een inventaris te maken van alle trage wegen die er op het grondgebied van de stad zijn. 'Trage wegen' zijn paden of wegen die bestemd zijn voor niet-gemotoriseerd verkeer (wandelaars, fietsers, ruiters). Ze zijn niet alleen interessant voor recreanten e.d., maar soms zorgen ze ook voor een ecologische verbinding tussen groen- en natuurgebieden, waardoor planten en dieren zich kunnen verspreiden over een groter gebied.

Van heel Antwerpen is een voorlopige kaart opgesteld van trage wegen. Deze moet evenwel aangepast worden aan

de werkelijke situatie. Sommige paden zijn verdwenen; hier en daar is er ook een pad dat nog niet op deze kaart staat. Vzw Trage Wegen zoekt vrijwilligers die willen helpen om alle Antwerpse steegjes, paden door parken en zelfs door gebouwen mee op kaart te zetten.

Je kan meedoen door of een stukje van je omgeving of een stuk elders in Antwerpen te verkennen en de trage wegen aan te duiden op een app op je smartphone. Je hebt daarvoor de tijd tot einde september. Wil je meer info of wil je inventariseren? Mail dan naar antwerpen@tragewegen.be of telefoneer 09-331 59 27. Je kan ook gaan

naar www.tragewegen.be/antwerpen en vervolgens klikken op 'ik doe mee'.

Op de werkkaart daar kan je tevens zien welke vakken nog geïnventariseerd moeten worden. DOEN!

Trage
Wegen
vzw

Vogelwaarnemingen – Regio Zuid Antwerpen

februari - april 2018

Luc Van Schoor - Vogelwerkgroep ARDEA

Ooievaar - Foto: Guy Borremans

Gedurende deze 3-maandelijke periode werden in het ARDEA werkingsgebied een recordaantal van 7998 vogelwaarnemingen ingevoerd, of zowat 37% van alle natuurwaarnemingen. Daarbij zijn een 100 tal ingevoerde gegevens van vogelwaarnemingen, vanaf onze trektelpost Hobokense Polder, langs de westelijke rand van onze regio (Scheldevallei-Burcht), niet meegerekend.

In vergelijking met vorige periode steeg het aantal waarnemers van 140 naar 184. Bij de invoerders was de koploper deze keer Danny Jonckheere met 684 waarnemingen, op ruime afstand gevolgd door Pierre Blockx met 391 waarnemingen en Johan Claessens met 387 waarnemingen.

Zie ook op de ARDEA website onder "waarnemingen.be" voor de recentste gegevens.

Het blijft dus steeds belangrijk om al je waarnemingen op deze site in te voeren, waarvoor alvast bedankt

De vogelfoto's in dit verslag werden gemaakt door fotografen uit het ARDEA werkingsgebied.

Lente-trektellingen Hobokense Polder - 31 maart tot 19 april

Met een temperatuur die op sommige dagen opliep tot 22°C of meer, bij een meestal zuidelijk tot westelijk gerichte wind, was het speuren in een blauwe of half bewolkte lucht op zoek naar (zeer) hoog overvliegende vogels. Meer nog dan vorige jaren was dit een geduldig werkje 1ste klas, waarbij het dagelijks aantal waargenomen doortrekkers zeer beperkt bleef, tot max 564 ex op 6 april.

Dankzij het observatiegeduld van Maarten Mortier en de verslaggever konden we toch enkele mooie soortwaarnemingen noteren: rode wouwen, kraanvogels, beflijsters, purperreiger, dwergmeeuwen (zie Soortenbespreking). Doordat trekdagen met gunstigere noord- tot noordoostenwind uitbleven en andere ARDEA activiteiten prioritair waren, werd er na 19 april niet meer geteld.

Soortenbespreking

Gedurende deze 3 maanden werden in totaal 138 waargenomen soorten ingevoerd, waaronder 90 soorten met

foto. Daaruit selecteerde ik de volgende 32 soorten.

Zomertaling is een schaarse doortrekker en pleisteraar in de Hobokense Polder met 2 wijfjes op 20 en 23 april (BM). Waar is de tijd dat deze zomergast nog broedde in dit gebied (begin jaren 80)?

Begin februari pleisterde nog een mannetje **grote zaagbek** op de kasteelvijver van het Schoonselhof. Op 6 februari was er een koppel aanwezig en een wijfje pleisterde er nog van half maart tot 6 april (NS, WDW, LA, LV, JVV, JB, DJ, WS, GB, LF, KDL, RV).

Van begin februari tot 24 april werden in totaal 134 doortrekkende en pleisterende **ooievaars** waargenomen. Het gros, nl 113 ex. passeerde het ARDEA werkingsgebied tijdens de eerste helft van maart. De grootste groep met 45 ex trok op 4 maart over Klaverblad/Wilrijk (WVG). 1 ex pleisterde op een schouw in de wijk Koornbloem/Wilrijk op 4 maart (SVK, LVS) en min. 5 ex langs de E19 ter hoogte van het UZ te Edegem op 5 maart (JM).

Een **roerdomp** vloog over het Broekskot/Hobokense Polder op 7 en 14 maart (DJ, JP).

Een **purperreiger** trok over de Hobokense Polder tijdens de trektelling van 8 april (MM).

De jaarlijkse broedvogeltelling (14 april) van de **blauwe reigers** in de kolonie van het Schoonselhof-Antwerpen bracht ca. 47 bezette nesten op, met een mogelijke afwijking van 2. Dat is zowat hetzelfde aantal als in 2017. Het is afwachten of in de toekomst deze stagnatie wordt bevestigd (LVS)

Op 15 april vlogen 6 **dwergmeeuwen** over Linkeroever/Burcht tijdens de trektelling Hobokense Polder (LVS).

Tussen half maart en half april werden vanaf de trektelpost Hobokense Polder in totaal 8 overtrekkende **rode wouwen** waargenomen in de Scheldevallei en oostelijker over Wilrijk en Edegem (MM, LVS, SB, JF)

Op 3 april toerden 2 zwarte vrouwen op thermiek over Kasteel Den Brandt/Antwerpen (JB).

Van half maart tot eind april vlogen in totaal 13 **bruine kiekendieven** over het ARDEA werkingsgebied, waarvan 9 ex tijdens de trektellingen langs Hobokense Polder (MM, LVS), 2 ex over Edegem (WVA, LJ). 1 ex over Mortsel (AV) en 1 ex over CKK/Kiel (MM).

Tijdens de maand maart werden op 7 dagen in totaal 108 overtrekkende **kraanvogels** waargenomen over de zone Schelde/Edegem. De grootste groep met ca 80 ex vloog over Fort VII/Wilrijk op 16 maart (AW, KH, PS, OF, JP, JB, AV, MM, LVS).

Houtsnippen werden tot 8 april aangetroffen in de Hobokense Polder, Schoonselhof/Antwerpen, Hof ter Linden/Edegem, Biotuin UA/Antwerpen, Nachtegaalpark/Antwerpen, Aquafin/Kielsbroek-Antwerpen en Romeinse Put/Edegem. Het betrof meestal solitaire vogels, behalve: 3 ex op 6 maart in de Hobokense Polder (BM), 2 ex op 18 maart in Hof ter Linden/Edegem (LS), 3 ex op 7 april in de Hobokense Polder (TV), op 8 april tenslotte werd nabij Fort V/Edegem een verkeersslachtoffer aangetroffen (LJ).

Een **bokje** werd op 19 maart opgestoten langs de Grote Leigracht in Hobokense Polder (GB).

Zwartkopmeeuwen waren gedurende de hele periode alom tegenwoordig in gans de regio. Het betrof meestal waarnemingen van 1 tot 10 overvliegende of pleisterende vogels maar op sommige plaatsen ook talrijker:

14 ex op 28 maart Hobokense Polder (BM, ML)

37 ex op 1 april langs Golf Drie-Eycken/Edegem (WVA)

30-tal op 2 april over Romeinse Put/Edegem (ML)

16 ex op 5 april langs Lintse steenweg/Hove (BM)

31 ex op 6 april over Hobokense Polder (LVS)

37 ex over Hobokense Polder op 27 april (LV)

En een max. van 125 ex tijdens de trektelling van 15 april langs de Hobokense Polder (LVS)

Gezien de aanliegrouwe waren de vogels waarschijnlijk afkomstig van Rupelmonde Polder waar die ochtend

Bruine kiekendief - Foto: Walter De Weger

niet minder dan 420 ! pleisterende zwartkopmeeuwen werden geteld (RF).

Kerkuil was present op 3 plaatsen waarbij twee te verwachten broedgevallen. Fort VII-Wilrijk (ES, LVS), Hof ter Linden/Edegem (KV), Romeinse Put/Edegem (JC)

Bosuil komt als broed- en standvogel de laatste jaren in zowat alle bosgebieden en parken in de regio voor. Een juveniele vogel was te zien vanaf 13 april in het Uilenbos/Hove (LVS, RM, FR).

Middelste bonte specht was nog steeds aanwezig in de reeds gekende

private bosgebieden van Klaverblad/Wilrijk, Witte Hoeve/Hof van Hemiksem (waarschijnlijk 2 broedparen) en zoals in 2017 weer 2 broedparen in Uilenbos/Hove (LVS, JC, RM, KDL, GB, JD), Nieuw was de (tijdelijke ?) aanwezigheid van een baltsend mannetje in Cleydaelhof/Aartselaar op 13 februari (LA) die nadien, bij controle in maart, niet meer werd teruggevonden (LVS). Vermoedelijk betrof het hier een geslachtsrijpe vogel op zoek naar een geschikt territorium.

Kleine bonte spechten waren met zekerheid te zien en te horen in de Hobokense Polder en Polderstad (WM, LA, LV, LVS, JP, MM). Schoonselhof/

Bosuil - Foto: Julien Dua

Antwerpen (LVS, ES, KDL, GB, AP), Kasteel Den Brandt/Antwerpen (LVS, JV) Uilenbos/Hove (LVS, GL, GB, DVG, WS, KDS, MH, JCI) Klaverblad/Wilrijk (PH) en Campus 3-Eycken/Wilrijk (RV). In de genoemde gebieden is de soort eveneens broedvogel.

Dankzij langdurig en geduldig speurwerk van Maarten Mortier was het duidelijk dat een wijfje **slechtvalk** vanaf 9 april op de toren van Christus Koningkerk broedde op een door Maarten zelf aangebrachte nestbak. Op 10 maart konden een 45 tal geïnteresseerde bezoekers reeds kennis maken met het project 'Slechtvalken op het Kiel', tijdens een succesvolle infoavond ter plaatse.

Buiten ons werkingsgebied werden broedgevallen gemeld op Agfa-Gevaert met 4 juvenielen (MH) en kerk Cockxplein/Borgerhout met min.3 juveniele vogels, waar ATV in een korte reportage over berichtte (MM, JVR).

In de Hobokense Polder was **baardman** present op 22 februari met 2 ex (LV) en op 26 februari met 1 ex (DJ).

De **Cetti's zanger** schijnt zich verder uit te breiden in de Scheldevallei. Naast de gekende territoria in de Hobokense Polder werd vanaf 18 april een zangpost vastgesteld in een geschikt broedbiotoop in Park Van Eeden/Wilrijk (LS, SC).

Beflijsters pleisterden tijdelijk in de Hobokense Polder:

1 man op 6 april tijdens trektelling (LVS, MM) en 2 ex op 19 en 27 april (MM, LV).

Een **paapje** was te zien op 27 april langs de Schelgedijk/Hobokense Polder (LV) en op 2 mei nabij Klaverblad/Wilrijk (PH).

De influx van **appelvinken** tijdens de voorbije herfst- en winterperiode kende nog een vervolg gedurende het voorjaar/lente met in totaal 78 ex. Het betrof meestal 1 tot 4 overvliegende vogels, uitgezonderd: 10 ex die in een boom gingen zitten bij het Mastvest/Antwerpen op 10 februari (MM).

7 ex pleisterend in Edegem centrum op 24 februari (RB).

8 en 10 ex foeragerende vogels respectievelijk op 3 en 4 april nabij Boniverlei/Edegem (RL).

Slechtvalk - Foto: Maarten Mortier

Een roepend mannetje **goudvink** werd waargenomen op 27 februari in de Hobokense Polder (LV) en in domein Klaverblad/Wilrijk op 4 april (LVS).

Een groepje van 15 **grote barsmsijen** en 5 **kleine barsmsijen** foerageerde in de wijk Stuyvenberg/Wilrijk op 17 maart (MS).

Op 19 februari vlogen 5 luid roepende **kruisbekken** over Fort V/Edegem (JG).

Exoten:

Een **Indische gans** vloog op 27 april over Hobokense Polder (LV).

Muskuseend: 27 februari en 11 maart 2 ex Fort VIII/Hoboken (ND).

Fenologie

Enkele vroege waarnemingen van tjiftjaf, zwartkop en tuinfluiter werden niet opgenomen in de lijst omdat het waarschijnlijk overwinterende vogels betrof, of verwarring mogelijk was met een andere, gelijkaardige vogelsoort. Van volgende zomergasten werden de eerste, van uit hun overwinteringsgebied terugkerende vogels waargenomen op datum

Ooievaar	32 ex	1 februari	Hemiksem	MH
Tjiftjaf		24 februari	Campus 3-Eycken	RCo
Boomleeuwerik		5 maart	Geitenpad/Wilrijk	RV
Boerenzwaluw		31 maart	Hobokense Polder	LVS, MM
Gele kwikstaart		31 maart	Hobokense Polder	LVS, MM
Zwartkop		31 maart	Hobokense Polder	LVS
		"	Middelheim Campus	JB
Visdief		6 april	Schelde Hob. Polder	MM, LVS
Kluut		6 april	Schelde Hob. Polder	MM, LVS
Braamsluiper		7 april	Sint Laurentius/Antwerpen	JVW
Boompieper		7 april	Hobokense Polder	LVS
Blauwborst		14 april	Hobokense Polder	BM
Fitis		15 april	Hobokense Polder	DJ
Nachtegaal		17 april	Hobokense Polder	JP
Fluiter		18 april	Fort V/Edegem	JG
Huiszwaluw		19 april	Schelde Hob. Polder	MM
Gierzwaluw		19 april	Hobokense Polder	MM
Koekoek		21 april	Uilenbos/Hove	GDG
Kleine karekiet		22 april	Hobokense Polder	DJ
Zomertaling		22 april	Hobokense Polder	BM
Tuinfluiter		1 mei	Hobokense Polder	DJ

Carolina-eend: 1 wijfje op 24 maart Schoonselhof/Antwerpen (DJ) en op 5 april 1 ex Schoonselhof/Antwerpen (WVS) 14 april 2 ex Schoonselhof (DJ)

Mandarijneend: tot max 7 ex (4 man en 3 wijfjes) in Fort VI/Wilrijk (LJ, RH, LS, JVV, SVV, RC) tot max 7 ex (5 mannetjes en 2 wijfjes) in Hof ter Linden/Edegem (WS, JC, KDS, PHe, LS) en 1 paar aan Romeinse Put/Edegem (RDu)

Bahama pijlstaart: 1 ex eind februari Romeinse Put/Edegem (JC, HS)

Halsbandparkiet: Er werden door ARDEA op 24 maart 112 ex geteld op de gekende slaappleats in het Kiepark (WS, WDW, MH) Deze exoot is aan een steile opmars bezig in het Antwerpse; het aantal vogels is meer dan verdubbeld in 1 jaar tijd. Deze lawaaierige exoot broedt tegenwoordig in zowat alle parken van zuid Antwerpen en natuurgebieden zoals Hobokense Polder, met een totaal van 50 à 60 koppels.

De soort ontbreekt voorlopig (?) nog in het Uilenbos/Hove, maar vermoedelijk zit daar niemand echt op te wachten....

Waarnemers

AP Anita Piessens
 AV Anton Veters
 AW Arthur Wuyts
 BM Bert Mertens
 BMo Bart Moens
 DJ Danny Jonckheere
 DVG Danny VG
 ES Eddie Schild

Mandarijneenden - Foto: Kathy De Lange

FR	Frederick en Rosette Simons	KH	Karen Helsen
GL	Guy Laureyssens	KV	Kris Vos
GB	Guy Borremans	LA	Luc Audenaerde
GDG	Gerda Deghezelle	LF	Lersche Franck
HS	Herman Struyf	LJ	Leo Janssen
JB	Jozef Bafort	LS	Louis Schramme
JC	Johan Claessens	LV	Lamien Verstraete
JCl	Joeri Claes	LVS	Luc Van Schoor
JD	Julien Dua	MH	Marc Hofman
JF	Joep Fourneau	ML	Marnix Lefranc
JG	Johan Giglot	MM	Maarten Mortier
JM	Jarno Michielssen	MS	Marc Schellekens
JP	Joachim Pintens	ND	Nina Dehnhard
JV	Jan Vanwynsberghe	NS	Niels Schild
JVR	Joris Van Reusel	OF	Olivier Fuchs
JVV	John Van de Voorde	PHe	Peter Heivers
KDL	Kathy De Lange	PS	Pieter Seeuws
KDS	Koen Desmet	RB	Raf Beyers
		RC	Raf Claes
		RDu	Rita Duces
		RF	Ronan Felix
		RH	Rens Hendrickx
		RL	Roeland Librecht
		RM	René Matthys
		RV	Robin Vermylen
		SB	Stijn Baeten
		SC	Sofie Calcoen
		SVK	Sonja Van Kerckhove
		SVV	Stijn Van de Vondel
		TV	Toon Verbruggen
		WDW	Walter De Weger
		WM	Wim Mertens
		WS	Wim Stappers
		WVA	Wouter Van Assche
		WVS	Walter Van Spaendonk

Halsbandparkiet - Foto: Gunther M.

Over de ring!

Joris Van Reusel, namens Vogelwerkgroep ARDEA

'We zijn al vele keren met de gewone Natuurpunt op stap geweest, maar dit was de eerste keer dat we eens mee op excursie gingen met Ardea. Het is vooral verrassend hoe veel soorten vogels we hebben gezien op deze halve dag, en dan nog wel zo dicht bij huis! Echt schone waarnemingen!' Citaat van een enthousiast koppel uit Edegem na onze 3e SOS-zwaluw-fietstocht op 3 juni. Een mooier compliment kon men ons niet geven, want dat is precies waarvoor we het doen. En of ze gelijk hadden met hun 'vele vogels'! Op ons ritje troffen we die zondagochtend zo maar eventjes broedende torenvalken, baltsende grasmussen, jonge sperwers, broedende Kievieten, baltsende scholeksters, roepende steenuil, zingende zwarte roodstaart, groene spechten en buizerds, boomklevers en boomkruipers en tientallen in boerenschuren broedende boerenzwaluwen aan. De klap op de vuurpijl was een broedgeval van de kleine plevier, waarvan we moeder met jong aantreffen.

Vogels kijken is sowieso een fijne bezigheid, maar al fietsend en dicht bij huis is het wel érg plezierig.

Vogels bestuderen, die andere bezigheid van onze vogelwerkgroep waar we jaar na jaar meer aandacht aan besteden, is eigenlijk nog leuker. Het levert naast fijne waarnemingen ook inzichten op. Zo leren we dat het met de boerenzwaluw nog eigenlijk niet zo slecht gaat – ondanks onheilspellende berichten. Ook onze eigenste blauwe reiger blijkt het prima te doen, daar in hun dennenbosje in het Schoonselhof – ondanks de aanleg van een recreatief pad er vlakbij. En dat nauwkeurige en lang aangehouden observaties van het gedrag van de slechtvalken op het Kiel onze Roofvogel- en Uilenwerking (ARUW) in staat stelde om precies op het juiste moment een nood-broedkast te installeren hoog op de Kristus Koningkerk. Waarin vervolgens een koppel aan het broeden ging. Onze studies worden ook gemaakt door Natuurpunt Studie, die ons inschakelt om via veldwerk belangrijke soort-

Tekening: Herbert Vandelloo

gegevens te verzamelen - zoals dit voorjaar voor enkele parkgebieden in de Zuidrand en Hoboken.

Maar het allerleukst is **vogels beschermen**. Dat doen we heel concreet door nestkasten te timmeren, te plaatsen en op te volgen o.a. voor steenuil, kerkuil, slechtvalk en torenvalk. Deze lente zetten we voor het eerst in op de vinnige vliegenvangers, waarvoor we in Hove en Hoboken een tiental bijzondere kasten plaatsten. Het is nu spannend afwachten tot er een eerste broedgeval wordt genoteerd. Als dat gebeurt, en een koppel kwetsbare of zeldzame vogels slaagt erin om succesvol te broeden in zo'n zelf gemaakte kast, kan ons geluk niet op. Dat geluk was de voorbije lente al enorm groot. Met meerdere succesvolle broedgevallen van steenuil, torenvalk, kerkuil én slechtvalk werd onze inzet voor een sterkere en diversere vogelstand in ons werkingsgebied echt beloond.

Dat is enkel mogelijk door de enorme inzet en gedrevenheid van een fijne groep vrijwilligers, waarvan velen ook maar al doende het vak van vogelkijker, vogelonderzoeker of vogelbeschermmer leerden. We leren enorm veel van elkaar en ook van echte specialisten die ons enthousiaste team graag komen informeren en bijstaan. Zo kunnen we al jaren rekenen op de steun van de Kerkuil- en de Steenuilwerkgroep en van het FIR (Fonds voor de Instandhouding van Roofvogels). Sinds deze lente mogen we ook steu-

Slechtvalk - Foto: Walter De Weger

Gierzwaluw - Foto: Raymond De Smet

nen op de kennis en ervaring van de Gierzwaluwwerkgroep. Zij waren ruim vertegenwoordigd op onze talrijk bijgewoonde en erg boeiende zwaluweninfoavond, en we besloten prompt om samen met hen én met de vogelwerkgroep van Antwerpen stad (De Stadsmus) te gaan werken aan nieuwe gierzwaluwbeschermingsacties. Zo gaan we letterlijk 'over de ring' om grensoverschrijdend aan projecten te werken. Dat zal in de toekomst meer

en meer nodig zijn, want hoe vogelrijk wij ons kleine regiootje ook mogen ervaren op onze fietstochtjes, alleen gaan we het verschil niet maken.

Daarom zullen we in oktober, ter gelegenheid van ons vijfjarig bestaan, een krachtig signaal richting huidige en toekomstige politici en besturen sturen, met aanbevelingen voor een sterker lokaal en regionaal vogelbeschermend en natuurinclusief beleid.

Zet je graag Ardea's stem wat kracht bij, noteer dan nu al zaterdag 6 oktober (nm) in je agenda en kom naar onze "State of the Union"-speech met aansluitende feestelijke receptie (het exact programma

verschijnt in het volgende tijdschrift).

Maar voor het zover is genieten we als vogelwerkgroep in juli even van een maandje platte rust, om er vanaf augustus weer tegenaan te gaan met de voorbereiding van de feestelijkheden en ons 6e werkingsjaar. Ondertussen trekken we er samen met jullie graag nog enkele keren op uit (de legendarische Steltloperstocht in augustus en de avontuurlijke Verrassingstocht

in september zijn niet te missen). Je vindt ons vanaf eind september weer in volle tel-actie op de Hobokense trektelpost. In alle stilte wordt onder tussen de voorbereiding gedaan voor wat nu al als een historische Ardea-vogelreis wordt genoemd (vooral door hen die het geluk hadden om er zich op tijd voor in te schrijven): de 7-daagse naar Tarifa in het zuiden van Spanje in de derde week van september. Hét moment om er de massale vogeltrek van Europa naar Noord-Afrika via de straat van Gibraltar te beleven. Het levert allicht iets meer waarnemingen op dan tijdens ons lokaal fietstochtje, maar dat verneem je dan wel ergens in de winter tijdens een gezellige reisverslagavond.

Hopelijk brengt de zomer u hier of over de ring ook in Spaanse of andere zwoele sferen, doorspekt met tal van schone waarnemingen, al dan niet met de gewone Natuurpunt of met ons. Dit wordt u echt van harte toegewenst namens het hele ARDEA-kernteam!

N.B. Vergeet zeker niet het indrukwekkende trimestriële Vogelverslag te lezen op onze website. Luc Van Schoor maakte weer een helder overzicht van wat er de voorbije tijd zoal in onze buurt werd gespot. Verrassend!

- Vogelverslag regionale waarnemingen: hobokensepolder.be/vwg-ardea
- Vragen of bedenkingen? Mail naar ARDEA: ardea@hobokensepolder.be

Deze handelaars ondersteunen Natuurpunt Hobokense Polder

Hartelijk dank aan onderstaande handelaars en bedrijven voor de financiële ondersteuning die we van hen krijgen voor de verdere ontwikkeling van ons natuurgebied

Fietsenwinkel XTR-shop, Kapelstraat 137, 2660 Hoboken Tel. 03/827 58 47
 Verzekeringen en beleggingen Alert NV, Kioskplaats 62, 2660 Hoboken Tel. 03/827 31 50
 Beenhouwerij Van der Keere, Kapelstraat 39, 2660 Hoboken Tel. 03/827 53 01
 Tuinaanleg Huylebroeck, Jules Pauwelstraat 50/52 2660 Hoboken Tel. 03/830 44 90
 Urwerken, juwelen en optiek, Annik De Mey, Kioskplaats 81 / 83, 2660 Hoboken Tel. 03/830 21 12
 Centrale verwarming & Sanitair Lamberechts bvba, Jan van de Wervelaan 39, 2660 Hoboken Tel. 03/830 29 75
 Brood & Banket bij Marc & Evi Helsen, Krekelstraat 83, 2660 Hoboken Tel. 03/827 47 04
 Broodjeszaak Bagatelle, Steynstraat 35, 2660 Hoboken Tel. 03/825 47 44
 United Caps, Plastieken dopjes, Schroeilaan 15, 2660 Hoboken Tel. 03/830 40 00
 Jasper Van Gestel, animator en illustrator, www.jaspervangestel.be
 Johan Meuris, Designer Antwerpen, www.johanmeuris.eu Tel. 0494/14 79 23
 Bistro Steiger 3, Zandkamp 3, 2660 Hoboken Tel. 03/238 24 22

Onze Zoogdieren – De eekhoorn

(*Sciurus vulgaris*)

Bert Mertens

Ook al is de eekhoorn een uitgesproken dagactief zoogdier, vaak wordt hij niet waargenomen in de Hobokense Polder. Lange tijd zijn eekhoorns intensief bejaagd geworden omwille van hun pels maar ook om het vlees.

De eekhoorn behoort tot de grote orde van de knaagdieren (Rodentia) waarvan er meer dan 2300 soorten zijn en tot de familie van de eekhoorns (Sciuridae). Typisch voor de knaagdieren is dat zij zelfscherpnde snijtanden hebben. Deze snijtanden kunnen een aantal millimeter per week aangroeien. Belangrijk is dan ook dat zij voldoende knagen om hun tanden 'kort' genoeg te houden.

Onze rode eekhoorn heeft een heel uitgestrekt woongebied, dat gaat van Ierland over heel Eurazië tot China, Korea en Japan. Binnen dit uitgestrekte gebied kunnen we 17 ondersoorten terugvinden. Bij ons vinden we *Sciurus vulgaris russus* terug.

Beschrijving

De eekhoorn is makkelijk te herkennen aan zijn gepluimde oren, lang en slank lichaam en zijn pluimstaart. Hij wordt ongeveer 18 tot 33 cm groot, staart 13 tot 22 cm. Het gewicht ligt tussen de 20 en 50 gr, best een lichtgewicht dus. Eekhoorns doen geen winterslaap maar gebruiken hun wintervoorraden om de lange winter door te komen, niettemin kunnen zij tot 10% van hun lichaamsgewicht verliezen tijdens de wintermaanden.

De kleur van de pels varieert volgens geologische locatie en volgens seizoen en varieert bij ons tussen haast helder

Eekhoorn - Foto: Guy Borremans

rood, tot verschillende bruintinten. De buik is wit gekleurd. Er zijn ook hier kleurvarianten terug te vinden. In 2017 is er in Waterloo nog een albino eekhoorn waargenomen (wit met rode ogen). In januari en februari 2017 is in Bazel nog een afwijkende kleuring teruggevonden (grijzig beige). Er is in het veld geen onderscheid te maken tussen mannelijke of vrouwelijke dieren, dit is enkel mogelijk wanneer ze in de hand worden gehouden. Omdat het stevige bijtertjes zijn, is het ook niet aan te raden om deze lieve diertjes zomaar op te pakken mocht je een gekwetst exemplaar vinden (stevige handschoenen zijn een must).

Zintuigen

Eekhoorns hebben uitstekende ogen met een breed zicht. Wij mensen hebben slechts een beperkt zicht, waarbij wij slechts een klein deel gefocust kunnen zien (bv bij het lezen van deze tekst). Echter eekhoorns hebben een focus over hun hele zicht. Met andere woorden zien zij scherp over het gehele zichtbereik. Ook het gehoor en de reuk zijn sterk ontwikkeld.

Levenswijze

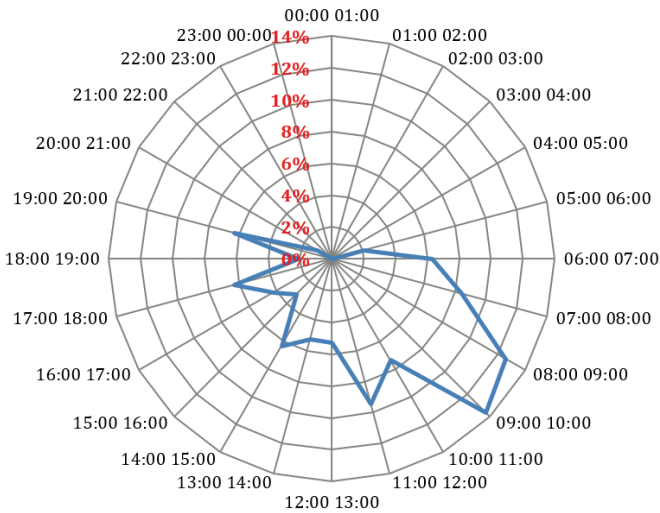
Onze eekhoorn is best een boeiend diertje. We krijgen ze al niet vaak te

zien, ze leven immers grotendeels in de toppen van de bomen. Met zijn sterke en lange klauwen kan hij makkelijk in bomen klimmen en van tak tot tak springen. Tijdens een sprong spreidt hij zijn ledematen, waarbij de losse huid op de flanken het dier helpt om in de lucht te blijven. De pluimstaart dient als roer. Zijn lange staart, grote ogen, de elegante manier van voortbewegen en de pluimpjes op zijn oren geven de eekhoorn een hoge aibaarheidsfactor.

Daarnaast hebben eekhoorns ook niet echt een territorium maar een home-range. Dit is een gebied waarin ze voedselbomen met elkaar delen. De grootte van een home-range is afhankelijk van het beschikbare voedsel en dus ook van het seizoen. Onderzoek in België gaf aan dat een home-range tussen de 4 tot 6 ha groot is. Echter om de concurrentie uit de weg te gaan, gaan deze lieftallige diertjes ook de tijden verdelen waarin ze op

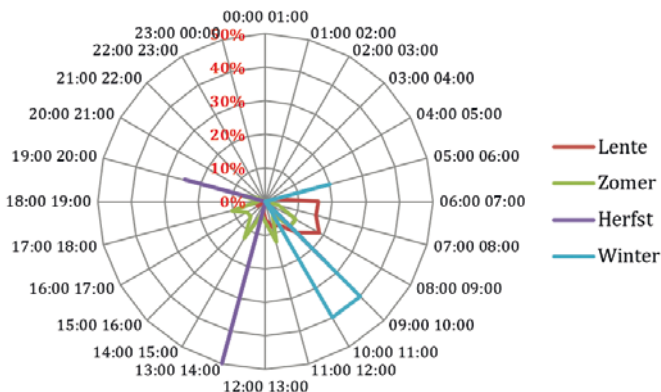
Total

voedseltocht gaan. M.a.w. je zal zelden meer dan 2 eekhoorns samen zien. De dominante exemplaren zullen de beste tijden uitkiezen en de minder dominante dieren zullen de overige tijden gebruiken om zo niet in conflict te komen.

Bovendien zouden eekhoorns ook een bimodaal voorkomen hebben gedurende de dag. Dit wil zeggen dat ze 2 piekperiodes hebben waarbij ze op zoek gaan naar voedsel. In de Hobokense Polder vinden we niet direct deze bimodale verspreiding in de waarnemingen. Maar we bemerken wel een piekperiode tussen 8 uur en 10 uur in de ochtend. Tijdens de

Percentages

winter ligt de piek van activiteit tussen 9 en 11 uur.

Eekhoorns zijn polygaam en promiscue ... dit betekent dat zij met meerdere mannetjes/vrouwjes kunnen paren en dat er geen paarbinding is. Dit laatste zorgt er ook voor dat het

vrouwtje de jongen dus eigenhandig grootbrengt. Onder normale omstandigheden vindt de paring plaats vanaf eind december voor het eerste nest en indien er een 2de nest zou zijn heeft deze paring plaats in augustus. Typisch bij het paartueel is wat men in het Duits "Imponierlaufen" noemt. Hierbij klopt en loopt het dier zo hard op de tak of stam dat er klop geluiden worden voortgebracht.

Eekhoorns maken nes-

ten, ofwel zelf of ze nemen nesten over van kraaien of eksters. Deze nesten hebben een grootte tussen de 25 tot 45 cm en hangen tussen de 3 m tot 18 m boven de grond. Verschil met vogel-nesten is dat eekhoorns bladeren, grassen, mos, pluimen en ander zacht materiaal gebruiken om het nest te isoleren (op deze wijze zie je ook makkelijk het verschil met een eksternest die haast enkel takken gebruiken).

Deze isolatie is best goed. Onderzoek heeft uitgewezen dat de binnentemperatuur wel 15 tot 20° hoger kan liggen dan de buitentemperatuur, eco-hoorns dus. Eekhoorns hebben vaak ook meerdere nesten, tussen de 2 tot 8, deze worden gebruikt om te slapen en uit te rusten. Eekhoorns hebben tussen de 2 tot 7

jongen, gemiddeld vier. De overleving bij jongen ligt heel laag. Bij onderzoek is gebleken dat haast 75% van de jongen overlijden tijdens het eerste levensjaar. De gemiddelde levensduur van een eekhoorn ligt tussen de 3 tot 4 jaar.

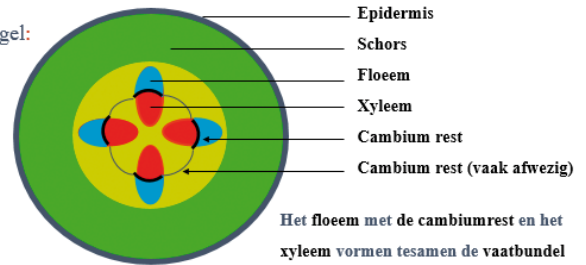
De dichtheid van eekhoorns is over

het algemeen laag. Onderzoek gaf aan dat er per ha amper 1 eekhoorn zal leven (tussen de 0,5 tot 1,1).

Fijnproevers

Het voedsel van de eekhoorn bestaat uit onder meer energierijke zaden (hazelnoot, kastanje, appels, peren, bramen, walnoten, maar ook paddenstoelen). Daarnaast zal een eekhoorn ook insecten onder alle mogelijke vormen eten (ei, larves, imago), maar ook nesten van vogels durft hij te plunderen of soms zelfs kleinere vogels vangen. Onze eekhoorn is eigenlijk een heel opportunistische voedselverzamelaar, hij zoekt de grootste zaden en fruit uit en heeft weinig interesse voor de kleinere zaden. Hierbij is ook belang-

Basale bouw stengel:

rijk hoeveel tijd hij moet besteden om aan de zaden te raken, indien dit teveel tijd vergt, zal hij ook uitkijken naar alternatieven.

Door zijn afhankelijkheid van zaden en fruit is het voor de eekhoorn belangrijk om te weten welke bomen er binnen zijn home-range staan en wanneer deze zaden of fruit dragen. Hij zal gedurende het hele seizoen dit zelf opvolgen om op het juiste moment te kunnen oogsten, haast als een fruitboer.

Om winters te overleven leggen eekhoorns voedselvoorraden aan. Hiermee kunnen ze makkelijk 40 tot 70 dagen overleven. Daarnaast 'oogsten' ze ook paddenstoelen die ze op takken laten drogen. De voedselvoorraden liggen meestal verstopt onder bladeren of mos of in kleine hopen in de grond, op takken, tussen wortels, boomholten of achter de bast van een stam. Concurrentie voor deze voedselvoorraden is groot. Niet enkel tussen de eekhoorns onderling maar ook met andere soorten (bosmuis, bruine rat, grote bonte specht en mogelijk ook Vlaamse gaai). Bij notenkrakers is

bemerkt dat zij eekhoorns observeren om op die manier te weten te komen waar de voedselvoorraden liggen om ze later te kunnen roven. Niet te verwonderen dat de eekhoorn ook hier een slimigheidje toepast en soms fake-voorraden aanmaakt.

Een ander voedselgedrag dat we bij de eekhoorn terugvinden, is het strippen van schors. Dit gebeurt meestal in de periode mei tot juli. Dit doet het om aan het floëem te komen van de bomen (floëem is het weefsel dat zorgt voor het transport van de voedingszappen in de plant, denk aan fotosynthese). Dit weefsel is zeer sappig en voedingsrijk. In de populierenaanplant kan je daar menig voorbeeld van terugvinden!

Door zijn voedselpatroon is een eekhoorn heel belangrijk in een bos-ecosysteem. Immers door zijn voedselvoorraden en zijn interesse in paddenstoelen zorgt hij ook voor de verspreiding ervan in het ecosysteem.

Natuurlijke vijanden

Onder de natuurlijke vijanden vinden we steenmarters terug, maar ook de havik, die sinds kort ook meer gezien wordt in de Polder. Verder vinden we ook de vos terug, bosuil, ransuil, buizerd, sperwer, katten ... Loslopende honden kunnen ook de nodige schade toebrengen. Onnodig te vermelden dat ook het verkeer jaarlijks zorgt voor de dood van vele (jonge) eekhoorns.

Verder zal je in grote delen van Groot-Brittannië, Ierland en inmiddels ook Italië, bemerken dat onze eekhoorn er haast niet meer voorkomt. Dit komt door concurrentie met de grijze eekhoorn die geïmporteerd is vanuit Noord-Amerika. Onze eekhoorn is een lichtgewicht in vergelijking met de grijze eekhoorn. Bovendien verteert de grijze eekhoorn beter looizuren welke in onder meer eikels aanwezig zijn. Dit zorgt ervoor dat deze laatste over een veel uitgebreider voedselaanbod beschikt dan onze eekhoorn. Verder verspreidt de grijze eekhoorn ondermeer het parapoxvirus, waartegen onze eekhoorn niet bestand is. Bovendien wanneer voedsel schaars is, en onze rode eekhoorn onder druk komt te staan, blijkt deze zich ook

Tekening: Herbert Vandeloop

niet meer voort te planten ...

Sporen

Sporen van de eekhoorn zijn terug te vinden bij afgeknaagde dennenappels (niet in de Polder), maar ook door opengebeten walnoten en hazelnoten.

Verder kan je in het voorjaar de gestripte takken terugvinden en met wat geluk tijdens een winterse dag kan je de sporen van de eekhoorn in de verse sneeuw terugvinden.

Bron: The Eurasian Red Squirrel (Die Neue Brehm – Bücherei); Das Eichhörnchen (S. Bosch, Peter W. W. Lurz)

Toekomstbomen krijgen Natuurpuntlabel

Koen Van Keer

De Antwerpenaar is gehecht aan zijn bomen. Vooral oudere en dikkere exemplaren kunnen rekenen op de affiniteit van buurtbewoners. De stad neemt de garantie op de aanplant en het behoud van bepaalde bomen nu op in haar Bomenplan. Natuurpunt werkte mee aan de opstelling van het kader en kent het Natuurpuntlabel aan dit initiatief toe.

Wat zijn Toekomstbomen?

Eigenlijk zegt de term het zelf al: Toekomstbomen zijn bomen die de garantie krijgen op een langere toekomst (minimum 50 jaar). Er wordt op twee sporen gewerkt:

1) de aanplant van kwaliteitsvolle exemplaren in een omgeving die de volle ontplooiing van de boom mogelijk maakt. Dat betekent vooral dat er ondergronds genoeg ruimte wordt voorzien voor een goede en uitgebreide doorworteling. Dat kan bv. door de aanleg van boombunkers, die niet alleen ruim zijn, maar ook de juiste teelaarde bevatten en daarnaast de druk van bovenliggend verkeer weghouden van de wortels.

2) het labelen van bestaande exemplaren als 'Toekomstboom'. Hier gaat men er alles aan doen om de bomen te beschermen, eventueel de ondergrondse wortelruimte te vergroten door leidingen bij werken te verleggen enz.

Label

Natuurpunt kan een label toekennen aan initiatieven die de natuur ten goede komen. Vrijwilligers van verschillende Antwerpse Natuurpuntafdelingen zaten rond de tafel met de stad om een kader te creëren dat het concept van Toekomstbomen mogelijk maakt. Wij staan dan ook achter dit initiatief en willen het ondersteunen door er een Natuurpuntlabel aan toe te kennen. Individuele bomen zullen op een bepaald moment 'gemarkt' worden als Toekomstboom, waardoor het voor iedereen duidelijk is dat ze een beschermd statuut genieten binnen de stad.

Meer info:
antwerpen.be/Natuurpuntlabel
 Het district Hoboken komt kortelings aan de beurt

Op 14 juni werd het info-bord aan de Heldenplaats in Wilrijk onthuld: Koen Van Keer (Natuurpunt Antwerpen), Lieven De Schampelaere (voorzitter Natuurpunt) en Caroline Bastiaens (Schepen bevoegd voor o.a. stads- en buurtonderhoud) en vertegenwoordigers van de zes Antwerpse Natuurpuntafdelingen waren aanwezig.

10 jaar Waarnemingen.be

In ons vorig nummer van Polder.blad deden we al een oproep om jouw waarnemingen in onze drie gebieden (Hobokense Polder, Hollebeekvallei en Tarzanboskes) zeker in te geven www.waarnemingen.be

Maar ook alle waarnemingen die gebeuren in onze volledige afdeling (Hoboken en Antwerpen 2020). **Er zijn leuke prijzen te winnen!**

Maar we zijn ook blij als de bezoekers aan onze natuurgebieden eens een berichtje doorzenden van een speciale waarneming die ze deden.

Zo ook het bericht van Peter Berckmans op 1 mei: *Ik weet niet of het van belang is voor U, maar vandaag op mijn middagwandeling heb ik een vos kunnen zien in de Hobokense Polder. In bijlage stuur ik u een foto, hij was ver weg dus de kwaliteit is niet super. Ik ben de Polder ingegaan langs de*

ingang Bluegate en niet ver van het houtje brugje zat hij of zij.

Onze zoogdierenkenner Bert Mertens is hier erg blij om en meldde eveneens een recente ontmoeting.

Het is inderdaad leuk dat mensen de vos ook overdag kunnen zien tegenwoordig. Momenteel hebben de vossen jongen en moeten ze aanhoudend jagen om deze hongerige beestjes wat koest te kunnen houden. Heb zelf ook een 'vos-moment' gehad afgelopen week. Het volwassen ex liep vanuit zijn burcht weg om op jacht te gaan. Hij (het was het mannetje) liep daarom op zijn vaste pad, terwijl ik wat verderop wat met mijn smart-phone aan het 'vechten' was om waarnemingen opgeladen te krijgen. Plotseling kijken we beiden op omwille van 'een geluid' en kijken elkaar in de ogen op amper 10 m van elkaar. Hij was niet echt verrast

en schuchter, maar wandelde met een kleine boog om mij heen. Ik durfde niet te verroeren om hem te verontrusten, maar uiteindelijk toch snel snel mij camera kunnen pakken om hem op een laatste moment vast te kunnen leggen op de gevoelige plaat. Een leuke en intieme ontmoeting in het wild. Het was een moment om niet snel te vergeten.

Activiteitenkalender

- Za 30 juni Vlinderwandeling in de Polder
Zo 1 juli t.e.m. zo 30 september
Fiets- en wandelzoektocht
Zo 8 juli Natuurbeheer in de Hobokense Polder
Za 14 juli Zomerwandeling in de Hobokense Polder
Do 19 juli Werkvergadering feestweekend in CC Moretus
Za 21 juli Natuurbeheer in de Hobokense Polder
Vr 27 juli Whisky-tasting in DC Groen Zuid
Zo 5 aug Steltloperstocht Zeeland
Vr 24 aug Whisky-tasting in CC Moretus
Za 25 aug Natuurbeheer in de Hobokense Polder
Zo 2 sep Vogel-Verrassingstocht
Za 15 sep Natuurbeheer in de Hobokense Polder
Za 15 sep World Clean Up Day in 3 gebieden
Do 20 sep Bestuursvergadering in CC Moretus
Zo 23 sep Waterdiertjes voor kinderen
Vr 28 sep Whisky-tasting in DC Groen Zuid
Za 29 sep t.e.m. 28 okt
Najaarstrektellingen
Vr 5 okt Whisky-tasting in CC Moretus
Za 6 okt Ardea herfstmeeting
Za en zo 13 en 14 okt
Feestweekend NP Hobokense Polder

Natuurbeheer:

Onze Goudklompjes werken elke woensdag in de Polder en dit van 9 u tot ca 13 à 14 u.

Voor info: contacteer André Van Langenhove, 03 288 00 81 of Peter Van Elsacker, 0486 82 27 92

Info natuurbeheer scholen: Diane De Clercq, diane.de.clercq@skynet.be, 0486 07 39 87

Artikels voor het volgende Polder.blad - met verschijningsdatum 1 oktober 2018 - dienen bij de redactie te zijn op 31 augustus 2018 (zie Colofon, blz. 2)

www.hobokensepolder.be

